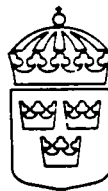

Riksdagens protokoll

1989/90:133

Fredagen den 1 juni

Protokoll
1989/90:133

Kl. 9.00–13.56

Ceremoni i anslutning till behandlingen av ärenden om flykting- och invandrarpolitik

Ceremonin inleddes med att Rinkebyskolans kör under ledning av Christina Hansson och Eric Bibb sjöng två folkvisor samt en sång med anledning av Nelson Mandelas frigivning, "Mandela is free".

Applåder.

TALMANNEN:

Ärade kammarledamöter! Vi kan ha olika uppfattningar om mycket här i livet. I ett öppet samhälle har vi rätt att framföra våra skilda åsikter om saker och ting. En fri debatt är grundläggande för demokratin. Annars gror lätt missnöjet i det tysta och klyftor skapas i samhället.

Vi må ha olika uppfattningar om ett och annat i flykting- och invandrarpolitiken. Men oberoende av detta är människovärdet av grundläggande betydelse. Alla människor har ett lika värde, och alla människor varifrån de än kommer har rätt att behandlas och respekteras som människor. Som demokrater förenas vi i vårt fördömande av rasism och invandrarfientlighet.

Sverige är inget isolerat land. Den tiden är för länge sedan förbi. Vi är nu mer än någonsin beroende av andra länder och folk för vår välfärd, för vår utveckling och för vår kultur. Så har många invandrare kommit hit och utvecklat vårt samhälle och berikat vår kultur. Så har flyktingar och invandrare kommit hit och blivit en tillgång för vårt land – inte en börda.

Vi har gamla och fina demokratiska traditioner, vi värnar om mänskliga rättigheter. Vi är engagerade i miljöfrågor, fredsfrågor och andra samhällsfrågor. Men de senaste dagarna har mörka skuggor skjutit in över vårt land. De nedbrända flyktinganläggningarna har starkt upprört oss. Brandfacklorna och molotovbomberna är en skamfläck för Sverige.

Dessa brott skall nämnas vid sina rätta namn: det är kriminella handlingar; det är avskyvärda gärningar både mot flyktingarna, mot vår demokrati och mot alla de i vårt land som står för humanitet och generositet.

Det är en angelägen uppgift för polisen att så snart som möjligt ta fast dem som gjort sig skyldiga till illdåden. De ansvariga måste ställas till svars. Det finns ingen ursäkt för deras vidriga motiv och handlingar.

I Sverige bor i dag över en miljon invandrare och invandrarättlingar.

Tusentals och åter tusentals av dem kom en gång i tiden från andra länder i Norden och från många andra länder ute i världen.

Många kom hit till oss undan förtryck och förföljelse från totalitära samhällssystem. De är nu svenska medborgare sedan många år, men de är ändå invandrare till vårt land. Många grips av oro för vad vilda hjärnor kan ta sig till.

Alla människor som vistas i Sverige skall självklart kunna leva i trygghet; de skall kunna gå ut också på kvällstid utan att behöva känna fruktan.

Vår inställning till rasism och invandrarfientlighet är solklar. Värdegemenskap och samsyn i dessa frågor bildar grunden för vår avsky och vårt avståndstagande över de nidingsdåd som begåtts mot flyktingar, invandrare och asylsökande.

Vi – svenska folkets valda representanter – tar klar ställning *mot* rasism och invandrarfientlighet. Vi kan med vårt eget ställningstagande vinna allt fler till aktiva insatser för ett värdigt bemötande av dem som kommit till vårt land.

Sverige är en demokrati med många och starka folkrörelser, som inte på länge har haft en angelägnare uppgift än att i samverkan göra rent hus med rasism och invandrarfientlighet. Rasism är ett smygande gift, som vi tillsammans måste hålla efter och försöka ta död på.

Riksdagen och dess politiska partier skall inte tveka i kampen. Extremister och våldsvarkare skall inte tillåtas att breda ut sig. Detta är vår hälsning och vårt besked till oroliga människor.

Mycket skulle vara vunnet om allt fler kom till insikt om de flyendes situation. Vem är mer värlös än den som är på flykt? Vem längtar mer efter ny samhörighet och vem vill mer skapa något nytt för sig och sina barn än den som flytt och lämnat allt bakom sig? Vem har större behov av medmänsklighet och generositet? Det som hänt runt om i vårt land innebär att förföljda och plågade människor blivit ännu mer förföljda och plågade.

Att vi visar medmänsklighet och generositet är oerhört viktigt för dem. Men det är också viktigt för oss själva, en förutsättning för att vi skall bibehålla vår värdighet som människor och vår självrespekt.

Jag vill läsa några rader av Stig Dagerman, ur boken "Dagsedlar":

Flykten valde oss

Fågeln väljer flykten. Vi valde den icke.

Flykten valde oss. Därför är vi här.

Ni som ej blev valda – men ändå frihet äger,
hjälp oss att bära den tunga flykt vi bär!

Bojan väljer foten. Vi valde att vandra.

Natten var barmhärtig. Nu är vi här.

Ni är för många, kanske den frie trygge säger.
Kan vi bli för många som vet vad frihet är?

Engen väljer nöden. Vi valde den icke.

Den valde oss på vägen. Nu är vi här.

Ni som ej blev valda! Vi vet vad frihet väger!
Hjälp oss att bära den frihet som vi bär!

Prot. 1989/90:133
1 juni 1990

Talmannens anförande följdes av långvariga applåder.

*Förläggnings-
kostnader m.m.*

Ceremonin avslutades med att kören sjöng "We are the world"
Applåder.

1 § Avsägelser

Talmannen meddelade
dels att Ivar Nordberg (s) avsagt sig uppdraget som riksdagsledamot,
dels att Ingemar Eliasson (fp) avsagt sig uppdragen som riksdagsledamot
och som fullmäktig i riksbanken.

Kammaren biföll dessa framställningar.

2 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
1989/90:156 till utrikesutskottet

3 § Förläggningskostnader m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1989/90:SfU25 Förläggningskostnader m.m. (prop. 1989/90:100 delvis och
1989/90:150 delvis).

Anf. 1 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag vill börja med att anknyta till det tema vi haft för den här stunden tillsammans i kammaren, nämligen det faktum att det har brunnit runt om i landet. Det har förekommit mordbränder och bensinbomber. Vi blev skakade, upprörda, förbannade, för vi insåg att det brinner av ondska. Dumheten är lättantändlig, och den har sannerligen fått bränsle av lögner och fördomar den senaste tiden.

Men det brinner också på ett annat sätt. Det brinner i många hjärtan, av solidaritet, av samförstånd, av en vilja att värna våra grundläggande gemensamma värderingar. Det var därför mycket bra att vi kunde börja dagens sammanträde med den här manifestationen i kammaren.

Jag har efterlyst den tysta majoriteten. Den stora majoritet av det svenska folket som – även om den kan ha olika synpunkter på delar av den svenska

flykting- och invandrapolitiken – likafullt är enig i sitt avståndstagande mot främlingsfientlighet och rasism.

Förhoppningsvis ser alla nu tydligt vilka krafter som är i görningen. Och man ser också att det inte duger att huka eller kanske t.o.m. nicka med när fördomar och lögnar odlas.

Men nu rör det sig också ute i landet. Man gör manifestationer mot rasism och främlingsfientlighet runt om i Sverige. Partier och folkrörelser engagerar sig. I den här kampen står alla riksdagspartier eniga. Jag hoppas denna rörelse fortsätter och blir starkare, inte minst bland våra ungdomar.

Det är i dag precis två veckor sedan vi här i kammaren diskuterade regeringens proposition om åtgärder mot etnisk diskriminering. Också då stod vi eniga – kanske mer eniga än någonsin på många punkter.

Jag pekade då på att vi inte får glömma bort att det normala faktiskt är att svenskar och invandrare lever sida vid sida utan några stora motsättningar.

Man har sagt att invandringen har medfört den största förändringen av svenskt samhällsliv sedan den industriella revolutionen. Denna förändring har skett på några decennier, och den har skett utan allvarliga konflikter och djupgående motsättningar. Det är egentligen något enastående, som vi inte alltid tänker på. Det enastående är just att vi knappast tänker på det. Det har varit ett framsteg i det tysta.

Självfallet har denna förändring också skapat osäkerhet, oro och rent av rädsla hos en del svenskar. Kanske inte minst hos äldre människor. Man tror att det egna sättet att leva skulle vara hotat. Man ser en gammal svensk, väldigt enhetlig kultur möta främmande inslag.

Denna oro måste vi ta på allvar. Vi får inte brutalt och "von oben" – för att använda ett invandrat uttryck – fördöma människor med denna oro och kalla dem för rasister. Vi måste lyssna, samtala, övertyga – inte fördöma.

Bilden av det mångkulturella Sverige är på många sätt väldigt positiv. Vi måste komma ihåg det. Det är ju så att blicken gärna söker sig till det avvikande, det dramatiska, och inte mot det praktiska all dagliga vardagslivet.

Jag vill också understryka att jag inte säger detta för att släta över eller förringa det som har hänt. Jag säger det i polemik mot dem som nu i brev, insändare eller på annat sätt försöker skapa bilden av ett Sverige på marsch mot flyktingarna.

Jag säger det inte heller för att påstå att det är min eller socialdemokratisk invandrapolitik som har varit framgångsrik. Det har ju också funnits invandrarministrar av annan partifärg under denna period, och det har framför allt funnits en bred parlamentarisk enighet om de invandrapolitiska målen.

Vi får aldrig bli självgoa och gömma undan problemen och svårigheterna. Men vi måste ha en blick för helheten, att vi faktiskt bor tillsammans, lever tillsammans, arbetar tillsammans, går i skola tillsammans, går på föräldramöten tillsammans, spelar fotboll tillsammans och spelar rockmusik tillsammans.

Herr talman! Precis som talmannen underströk är den öppna debatten livsnerven i demokratin. Vårt samhälle utvecklas genom att olika ståndpunkter bryts mot varandra. Det är vår skyldighet i den här kammaren att kämpa för våra olika uppfattningar. När det gäller invandrar- och flyktingpolitiken

kan vi i enskildheter också ha olika uppfattningar. Dem skall vi strida för, och det skall vi för övrigt göra också här i dag.

Det finns alltid sådant som kan göras bättre. Vi behöver alltid nya idéer, och de måste prövas i en fri debatt. Men vi har också en skyldighet, och det är att visa att vi står eniga. Riksdagen har i dag visat att den står enig i fördömandet av de rasistiska och främlingsfientliga budskap och också av de handlingar som dessa budskap kan inspirera till i form av banditdåd och mordbränder.

Den gemensamma fronten mot främlingsfientligheten måste vara tydlig. Vi måste visa att varken de verbala eller de handgripliga attackerna kommer att löna sig. Det är också viktigt att komma ihåg att käbbel och splittring på den här punkten i kammaren egentligen är vad extremisterna vill ha, eftersom de då får manöverutrymme och debattutrymme.

Vi får därför inte heller göra partipolitik av bränderna. Det skulle vara ansvarslöst av någon av oss att anklaga och hävda att det ena eller andra partiets politik legitimerar rasismen. Vårt gemensamma ansvar måste stå över önskan att vinna kortsiktiga demagogiska poäng.

Nu måste vi visa att vi är förenade i den grundläggande frågan: rör inte min granne, rör inte min kompis, rör inte min arbetskamrat, rör inte de grundläggande demokratiska värderingar som styr vårt samhälle.

Herr talman! En av de saker vi var överens om för två veckor sedan var att utreda frågan om lagstiftning mot etnisk diskriminering. Jag kan nu meddela riksdagen att regeringen i går fattat beslut om att tillsätta en sådan utredning. Uppgiften är att se över möjligheterna att med en lagstiftning utöka skyddet mot organisationer som främjar och uppmanar till diskriminering. Utredningen skall också undersöka möjligheterna att lagstifta mot etnisk diskriminering i arbetslivet.

För ett år sedan, när vi behandlade frågorna kring invandrarverkets resurser och lagstiftningen, var det kortare väntetider som var de förlösande orden. En snabbare beslutprocess skulle bl.a. bidra till att motverka fördomar och misstänksamhet från svenskarna. Detta vid sidan om att det naturligtvis också finns en humanitär aspekt utifrån flyktingens eller den asylsökandes situation.

Nu börjar vi, trots ett kraftigt ökat antal ärenden i höstas, få ner väntetiderna. Det är tack vare de förstärkningar som har tillförts polisen, invandrarverket och departementet. Vi ville inte på några villkor ge avkall på ambitionen att få ner väntetiderna.

Nu är det i debatten helt plötsligt någonting annat som är allena saliggörande, nämligen att den asylsökande skall arbeta under väntetiden. Att väntetiden skall vara så kort som möjligt är det knappast någon som talar om längre. Jag vill inte påstå att tillfälliga arbetstillstånd för asylsökande är något nytt påfund. Det har diskuterats tidigare, och det påpekas för övrigt i utskottets betänkande. Men aldrig har det väl så till den milda grad varit trollspöet mot allt, inkl. illdåden att bränna baracker.

Kanske kunde det också här vara på sin plats att titta litet på vad som förenar oss snarare än vad som skiljer.

Jag är övertygad om att alla är överens om att de som får ett uppehållstillstånd så snabbt som möjligt skall ut i eget boende och ut på arbetsmarkna-

den. Rätten till arbete är grundläggande i den invandrarpolitik vi är så överens om. Arbetslinjen i kommunmottagandet är ju vad vi mer eller mindre vill tvinga fram med det nya statsbidraget. Det diskuterade vi också och var överens om för två veckor sedan, den 18 maj.

I går redogjorde arbetsmarknadsstyrelsen och invandrarverket för hur de vill samarbeta för att nå det syftet. Det är alldeles utmärkt att de gör detta och visar det så snabbt efter det beslut som fattades i kammaren för 14 dagar sedan. Jag tror att ett sådant samarbete är alldeles nödvändigt, om vi skall kunna förverkliga den politik som riksdagen vill ha. Men regeringen vill gå vidare. Nästa vecka får arbetsmarknadsstyrelsen – som ändå har ansvaret i frågorna – i uppdrag att redovisa vilka åtgärder man vidtagit det senaste året för att flyktingar skall komma in i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller i produktivt arbete. Dessutom skall AMS då närmare redogöra för de tankar och förslag man har om skilda former av arbete eller sysselsättning för asylsökande. Regeringen får därefter pröva om det finns ytterligare åtgärder – med betoning på ytterligare, vi har diskuterat mycket om detta – som kan ge meningsfull sysselsättning åt asylsökande utan att det som utskottet säger "kan befaras leda till en uppluckring av principen om den reglerade invandringen".

Här finns det en olika syn på frågan om tillfälliga arbetstillstånd avsedda för reguljärt avlönat arbete. Men jag tror att vi är överens om att det viktigaste vi kan göra för asylsökande är att korta väntetiderna. Meningsfull sysselsättning under väntetiden är också ett givet mål. Där förekommer många alternativ och initiativ. Här hoppas jag att tusen blommor skall få spira.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör inriktas på dem som har tillstånd men ännu inte fått arbete. Arbetslösheten är låg – också bland invandrare. Men fortfarande finns omkring 50 000 flyktingar som kommit hit de senaste åren och som inte har arbete. Kraftiga åtgärder har satts in och kommer att sättas in för dessa människor – oavsett om de redan har en bostad och söker arbete eller om de är kvar i förläggningen i väntan på bostad och arbete. Där har vi för närvarande de längsta väntetiderna. Regeringen ser med intresse fram emot AMS redogörelse för effekterna av de extra medel på 56 milj.kr. som anslogs i november för just denna grupp flyktingar.

Anf. 2 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det känns angeläget att från riksdagens talarstol i dag uttala moderata samlingspartiets kraftiga fördömande av de illdåd, de kriminella handlingar, som skett vid flera flyktingförläggningar. Ett demokratiskt samhälle kan aldrig stillatigande åse något sådant. I denna fråga vill jag anknyta till vad invandrarministern sade. Därom torde råda full enighet i denna kammar.

S.k. experter har bl.a. i TV uttalat att det inträffade endast skulle vara ett handlande av "busar" rätt och slätt. Men, herr talman, detta torde vara ett försök att förenkla och bagatellisera! Vad vi nu har fått uppleva är utslag av flyktingfientlighet. Det är djupt beklagligt att sådana värderingar tycks infiltrera vårt samhälle i dag.

Denna fientlighet kan aldrig försvaras, men vi måste söka förklaringar för att förhindra en uppreppning och för att förebygga en fortsättning. Jag vill

även i denna fråga anknyta till vad invandrarministern sade om att vi måste ta människors oro på allvar – lyssna på dem, svara på deras frågor och förklara. Vi måste naturligtvis självvrannsaka oss och fråga varför det har gått snett.

Vari ligger då förklaringen?

Uppenbarligen är det så att vår invandrar- och flyktingpolitik inte är helt accepterad eller förankrad ute i samhället. Vi har inte sänt tillräckligt klara, entydiga signaler vare sig till invånarna i vårt eget land eller till omvärlden. Vi har inte heller lyckats nå ut tillräckligt väl med information om de regler som gäller.

Det förhållandet att vårt mottagande av invandrare och flyktingar uppfattas som att det passiviserar och gör människor bidragsberoende ses som utmanande av allt fler. Alla är negativa till att flyktingar sitter i förläggningar i åratal och att de inte kan arbeta. Många vänder sig mot särbehandling och vad som betraktas som "daltande" med friska arbetsföra människor. De ifrågasätter om det är verkliga flyktingar som kommer till vårt land. En del av det som sägs i den allmänna debatten är naturligtvis myter och fördomar, men en del har sin grund i otydlighet och inkonsekvenser i vårt handlande.

Jag kommer, herr talman, senare i debatten att utveckla de moderata förslagen. Men jag vill redan nu hävda att om riksdagen i tid hade följt våra moderata förslag, skulle situationen ha varit annorlunda och på många punkter långt bättre än den är nu. Vi har glädjande nog på senare tid kunnat konstatera att många av våra förslag vinner allt större gehör såväl här i riksdagen som utanför detta hus.

Herr talman! Förlorarna av att vi inte har fört en tillräckligt konsekvent och rakryggad politik är de många invandrare och flyktingar som nu oroar sig för sin framtid i Sverige.

Det nu aktuella betänkandet behandlar främst förslaget om ytterligare 2,4 miljarder kronor utöver redan anvisade 1,5 miljarder kronor till förläggningskostnader.

Det stora anslaget skall ses mot bakgrund av den ökade tillströmningen av flyktingar – nära nog en fördubbling av antalet asylsökande jämfört med tidigare – som skedde under andra halvåret 1989, detta trots den nya utlänningslag som inte minst av många i detta hus och av organisationer och grupper utanför riksdagen betraktades som en kraftig skärpning jämförd med tidigare lagstiftning. Jag tycker att det är viktigt att ha detta i minnet.

Vid mars månads utgång detta år fanns det inte mindre än ca 29 000 personer på förläggningar och slussar. Enligt invandrarverkets beräkningar kommer det den 1 juli i år att behövas över 31 000 förläggningsplatser. 7 000–8 000 personer har redan uppehålls- och arbetstillstånd, men väntar på att få flytta till eget arbete och egen bostad.

Alla i denna kammare hoppas naturligtvis på att invandrarverkets nya organisation kommer att fungera som det var tänkt när förslaget om den nya organisationen antogs för ett år sedan och att flyktingarna snarast möjligt skall kunna lämna förläggningarna. Erfarenheterna hittills visar emellertid att den fasta förläggningsorganisationen är mycket snävt dimensionerad jämförd med behoven.

I reservation 1 begär vi en översyn av behovet av fasta förläggningsplatser.

I reservation 3 pekar vi också på behovet av en förstärkt upphandlingskompetens vid invandrarverket.

I reservation 5 återkommer vi – tillsammans med folkpartiet och miljöpartiet – med kravet på rätt till arbete för asylsökande under väntetiden. Detta krav har vi moderater framfört i många år, och det har nu lyfts fram i debatten. Jag är helt överens med invandrarministern om att detta naturligtvis inte löser alla problem, men det skulle vara *en* positiv detalj i hela det stora komplexet. Det viktigaste är naturligtvis att väntetiderna förkortas och att flyktingarna får riktiga arbeten, men det ena goda förskjuter ju inte det andra.

Nuvarande påtvingade passivitet och bidragsberoende är fruktansvärt påfrestande för de asylsökande, och det är också något av en grogrund för den flyktingfientlighet som vi dess värre ser allt flera prov på.

Arbete kan under väntetiden ordnas genom temporära arbetstillstånd, men det kan också ordnas beredskapsarbeten och liknande. Jag har med intresse tagit del av den rapport som regeringen har lämnat. Det är bra att regeringen har blivit mer aktiv i denna fråga. I vissa stycken är det kanske litet senkommet, men bättre sent än aldrig. Det är viktigt att snäva fackliga intressen inte får utgöra något hinder.

I reservation 6 upprepar vi vårt tidigare framförda förslag om en förhöjd svensk flyktingkvot. Det innebär att vi, enligt moderaternas mening, bör ta emot fler av de flyktingar som sitter i olika flyktingläger runt om i världen. Dessa flyktingar, som anvisas oss genom förmedling av FNs flyktingkommisarie, lever under mycket svåra förhållanden och bör därför prioriteras.

I reservation 13 anser vi, liksom folkpartiet, att handikappade asylsökandes och flyktingars problem bör uppmärksammas särskilt och att rehabiliterande åtgärder bör komma till stånd redan under väntan på uppehållstillstånd.

Herr talman! Jag yrkar därmed bifall till reservation 5 och hemställan i de delar av betänkandet i övrigt där vi är överens. Naturligtvis vidhåller vi de uppfattningar vi har deklarerat även i övriga reservationer, men med tanke på kammarens ansträngda tidsutrymme avstår jag från att yrka bifall till övriga reservationer.

Anf. 3 ALEXANDER CHRISOPOULOS (v):

Herr talman! Om riksdagen hade följt våra moderata förslag, skulle situationen vara helt annorlunda i dag på flyktingpolitikens område, sade Gullan Lindblad. Det tragiska med riksdagens flyktingpolitiska debatter är att det har varit en tummelplats och en tävling mellan de olika partierna om att visa humanitet och generositet. Det har varit en konkurrens där många har försökt att partipolitiskt profilera sig. I själva verket exploateras flyktingpolitiken för egna partipolitiska syften i stället för att man försöker hitta gemensamma lösningar för det gemensamma problem som vi i dag har.

Statsministern sade häromdagen att de som begär handlingar av den här typen, terrorhandlingar, är fega kräk som inte kan delta i en öppen demokratisk debatt. Dessa människor utgör ett hot mot demokratin. Jag skulle vilja säga att nederlaget för den demokratiska utveckling som vi alla här i landet eftersträvar redan är ett faktum.

Det förhållandet att det finns en växande grupp människor som är helt

utanför vår värdegemenskap är ett nederlag för demokratin, som vi alla måste bära ansvaret för. Det finns en grupp människor här i landet som inte är mottaglig för argument och information, och redan detta är ett nederlag för den demokratiska processen.

En del av den svenska befolkningen ser med misstänksamhet på och ifrågasätter den officiella politik som riksdagen beslutat om när det gäller detta område. Detta är delvis ett nederlag för vår demokratiska trovärdighet som politiska partier, och det bär vi ansvaret för.

Jag anser att det är viktigt att belysa dessa aspekter. Det är viktigt att vi granskar vårt eget ansvar om vi inte, i en situation där vi mer än någonsin måste slå vakt om de demokratiska grundprinciperna, skall falla i självtillräcklighetens intellektuella stagnation. Vi är inte fria från ansvar.

Vi har också genom dubbelbottnade budskap bidragit till en allmän okunskap, till mytbildningen och till de fördomar som finns i samhället i dag. Å ena sidan har vi undertecknat en överenskommelse i Genève, enligt vilken vi förpliktigar oss till att ta emot alla som kommer till vårt land och söker politisk asyl och som är berättigade till detta. Å andra sidan har vi genom visumtvång och överenskommelser med andra länder till varje pris försökt att stoppa dessa människor att över huvud taget komma till Sveriges gränser.

Vi har sagt att en människa alltid är en tillgång. De som kommer och knackar på vår dörr är inte i första hand palestinier, iranier och irakier, utan de är människor, och de är alltid en tillgång. Det rör sig om människor med förhoppningar, visioner, skaparkraft och kreativ förmåga, och därför måste vi välkomna dem. Samtidigt har vi fattat beslut som misstänkliggör dessa människor. Vi framställer dem som potentiella lycksökare. Vi försöker på alla möjliga sätt begränsa förutsättningarna för dem att komma till Sverige. Det dubbla budskapet bidrar till att skapa den okunskap och de fördomar som i dag finns i samhället, och för detta bär vi ett ansvar.

Människorna i det här landet frågar: Varför kan inte de som i dag väntar månad efter månad på förläggningarna arbeta för sin försörjning? Men vi talar inte om det verkliga skälet. Det verkliga skälet är att om de asylsökande som väntar på uppehållstillstånd får möjlighet att arbeta och försörja sig, är vi rädda för att bli översvämmade av asylsökande som kommer hit för att utnyttja just möjligheten att kunna arbeta under den tid som de väntar.

Jag är helt säker på att man i dag skulle kunna övertyga den svenska arbetarklassen om nödvändigheten av att slå vakt om solidariteten. Det går att övertyga hela det svenska folket om att solidariteten är en princip som är livsviktig för det samhälle som vi lever i. Jag är helt övertygad om att det svenska folket är berett till uppoffringar när solidariteten kräver sådana, bara vi kommer med raka, klara besked och förklarar vad vi från de politiska partiernas sida menar. Om vi inte gör det, lämnar vi utrymme för politisk exploatering av flyktingfrågan, där det pågår en tävling mellan olika politiska partier och organisationer om vem som är mest human och generös. Vi skall bygga vårt samhälle på grundläggande demokratiska principer. De som drabbas i första hand är flyktingar – de som vi säger att vi skall hjälpa.

Det är inte fråga om några enkla problem. Jag är helt övertygad om att regeringen och regeringspartiet är minst lika angelägna som alla andra partier om att slå vakt om principerna om solidaritet, humanitet och medmänsk-

lighet som i dag provas genom en generös flyktingpolitik. Jag är helt övertygad om att alla vill leva upp till den humana och generösa flyktingpolitiken och de värderingar som ligger bakom den. Frågan är då om man kan leva upp till det. Om så inte är fallet, varför kan man inte göra det? Vad beror det på att vi har dessa dubbla budskap i vår flyktingpolitik? Jag tycker att svenska folket är moget att förstå sakerna bara vi talar om dem och inte döljer dem bakom allmänna fraser. Dessa problem kommer att diskuteras även i debatten om nästa betänkande.

Herr talman! När det gäller förläggningsvistelserna kan man notera ett visst nederlag. Bara det faktum att 8 000 personer med arbetstillstånd vistas i förläggningar under en period av högkonjunktur och uttalad efterfrågan på arbetskraft är ett nederlag. I detta betänkande har vi föreslagit från vänsterpartiets sida att flyktingar och asylsökande skall ha ordinarie sjukvård och inte bara akutvård. Jag yrkar bifall till vänsterpartiets reservationer.

Anf. 4 GULLAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Jag vill till Alexander Chrisopoulos bara stillsamt säga att vi alla i denna kammare är eniga i fördömandet av de illdåd och de kriminella handlingar som har skett. Det var det första jag sade i mitt inledande anförande.

Sedan vill jag fråga vem som profilerar sig på ett negativt sätt i dessa frågor. Vem har orsakat att vi har fått en enorm turbulens kring utlänningslagstiftningen, som också onödigtvis har rört upp känslorna? Det är inte vi moderater. Vi har i utskottet arbetat för just de raka, klara linjer som skall ge entydiga besked till allmänheten, såväl i vårt eget land som utomlands.

Anf. 5 ALEXANDER CHRISOPOULOS (v) replik:

Herr talman! Det är meningslöst att delta i en debatt som kan framställas som en tävlan mellan moderata samlingspartiet och vänsterpartiet. Jag kan bara konstatera att om man utgår ifrån rent partipolitiska intressen, så har Gullan Lindblad varit en mycket stor tillgång för vänsterpartiet. Men det är ointressant i sammanhanget, och jag vill inte fortsätta debatten på den nivån.

Anf. 6 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Manifestationen på morgonen kändes viktig och bra. I går var jag på en annan manifestation på Sergels torg. Den ställde upp för rätten till asyl och mot de illdåd som har ägt rum i Sverige. Det brinner i dag i Sverige, fastän det är mörkt och kallt i denna fråga. Men det är inte sådana bränder vi behöver, utan vi behöver bränder av kärlek och förståelse och av humanitet. Den branden måste vi tända i stället.

Jag vill referera till ett ganska slitet citat av Martin Luther King, men det behövs verkligen i detta sammanhang. Det var inte de onda människornas ondska som upprörde honom, utan de goda människornas passivitet. Vi måste här låta alla goda krafter verka så att vi kan komma till rätta med den ondska som spirar på många håll – överallt i världen, men även här i Sverige.

Det är inte bara fråga om humanitet, utan det finns internationell lag på att länder som har fred skall ta emot flyktingar från krigsdrabbade länder. Vi har skrivit på den flyktingkonvention där detta står, och vi skall följa den.

Inget partis politik i dag kan legitimera rasism. Det tycker jag är helt riktigt. Det stämmer. Vissa beslut från myndigheter kan dock släppa loss sådana stämningar. Om man fattar beslut som är oerhört restriktiva och om man ändrar lagar och tar till undantagsklausuler m.m., kan det leda till, inte bränder, men en ökad fientlighet.

Svenskarna är solidariska. De vill hjälpa människor som har det svårt. De vill ta emot flyktingar. Men om man får läsa och höra att det förekommer missbruk av asylrätten och att kanske hälften av dem som kallar sig flyktingar inte är flyktingar, blir svensken arg. Man vill satsa sina pengar och sin humanitet på dem som verkligen behöver det. Jag tror att man i annat fall känner sig utnyttjad.

Jag anser att detta är helt fel, eftersom vi har andra kunskaper. Vi vet nämligen att ca 25 % av de flyktingar som kommer till Sverige i dag uppvisar tydliga tecken på att de har varit utsatta för tortyr. Förmodligen är det bara toppen på isberget som man ser. All tortyr syns inte, så att läkarna kan konstatera det i efterhand.

Nu är jag mycket glad för att man planerar krafttag mot rasistiska organisationer. Vi ville att man skulle förbjuda dem i lag, eftersom det inte har prövats. Det är helt klart att det finns en organiserad rasism i Sverige i dag, även om inte alla utslag som sker kommer ifrån dessa organisationer. Vi måste pröva något nytt i tid för att stoppa dessa organisationer.

Att man skall ha rätt till arbete under väntetiden har miljöpartiet också sagt från början tillsammans med de borgerliga partierna. Vi tycker att det är självklart. Vi tar ju in sommararbetare. Varför kan inte de som väntar på asyl få arbeta? Det finns arbetsgivare som gärna tar emot dem. Alla kan naturligtvis inte få arbete. Man kan inte ha en lag som säger att alla skall ha det, men man skall naturligtvis försöka ge dem arbete. Vad är det för mening med att ordna fotbollsturneringar och dylikt för vuxna människor som bär på en ångest för sin framtid och undrar om de ska få stanna? Ett arbete ger dem däremot ett visst självförtroende, och de kan försörja sig själva. Det skulle också göra det hela billigare.

Det finns också stor enighet i riksdagen om att man skall korta väntetiderna. Det är nog den viktigaste åtgärden.

Utplacering på slussar och förläggningar utgör också en grogrund för främlingsfientlighet, eftersom dessa anläggningar ofta ligger utanför samhället. Där bor "de där". Vad är det för folk som bor där? Det kan bli litet gettoliknande, vilket är mycket dåligt för motverkande av främlingsfientligheten. Vi i miljöpartiet – vi satt inte i riksdagen då – gick emot de stora slussarna och förläggningarna redan från början. Vi tyckte att det förelåg en risk för att de skulle öka främlingsfientligheten och leda till rädsla. Flyktingarna kommer in i samhället och visar sig, och så åker de ut igen. Frågor uppstår. Vad är det för människor? Vad gör de?

Det är naturligtvis viktigt att ett land har en enig riksdag när det gäller en så viktig fråga som flyktingpolitiken. Man kan inte gå emot hela sin ideologi och sitt partiprogram, när man har blivit satt här för att försöka förverkliga det. Man måste kunna reservera sig och föra fram sina åsikter, utan att det behöver kallas att man profilerar sig eller exploaterar flyktingpolitiken. Det

är självklart, Gullan Lindblad, att vi skall föra vår egen politik i alla frågor och i alla utskott. Det tror jag att alla är överens om.

Jag skall nu inte säga så mycket mera, eftersom det blir flera debatter i detta ämne. Jag skall bara kommentera reservationerna litet grand. Jag yrkar bifall till de reservationer som miljöpartiet står bakom. Till reservation 1 kommer jag att yrka bifall i andra hand efter nr 2, som gäller förläggningsorganisationen. Vi anser att det behövs flera fasta förläggningar för att vi skall få bra förläggningar som kan ge trygghet, där de anställda också har en anställningstrygghet så att de kan satsa på sitt arbete och stanna kvar. Det är väldigt viktigt.

I reservation nr 4 anför vi att invandrarverket bör se till att förtryck inte förekommer på förläggningarna. Detta har vi fått kommentarer kring. Det är nämligen sådant som förekommer.

Myndigheterna bör se till att förtryck inte tillåts. Det har bl.a. förekommit s.k. milt förvar. Invandrarverket har själv sagt ja till detta. Det innebär att flyktingarna inte kan lämna förläggningarna utan att säga till. Det gäller särskilt på de båtar som används som förläggningar. Det har också förekommit att lärare inte får tala med flyktingarna. Flyktingarna får t.ex. inte besöka privatpersoner utanför förläggningarna utan tillåtelse. Det förekommer också att flyktingar som reser bort och besöker vänner går miste om sitt dagbidrag – jag förstår inte vad det kan vara för mening med detta. Vi kan diskutera sådana frågor ytterligare, om det är någon som är intresserad.

Vidare tycker vi att sjukvården för asylsökande är en viktig fråga. Till Sverige kommer en del flyktingar som är i mycket dåligt skick. De behöver mer än akut sjukvård. Bl.a. har Kosovoalbaner visat sig vara de flyktingar som är i sämst skick som grupp betraktad. Det finns enstaka individer som mår ännu sämre. De behöver mer än bara akut sjukvård. De behöver kontrolleras, och man behöver ta reda på om de har några allvarliga sjukdomar, om de har parasiter, om de har gulsot eller mycket dålig tandstatus osv. De behöver alltså mer än akut sjukvård.

Jag återkommer i huvuddebatten.

Anf. 7 CHRISTINA PETTERSSON (s):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkande 1989/90:25, som handlar om förläggningskostnader. I betänkandet behandlas också motioner som rör förläggningsorganisationen. Jag vill kommentera reservationerna i betänkandet.

I reservation 1 från moderaterna och i reservation 2 från miljöpartiet berörs förläggningsorganisation. Den fasta förläggningsorganisationen utökades kraftigt i samband med invandrarverkets omorganisation 1989. Under 1990 har utvecklingen varit den att antalet flyktingar och asylsökande som kommer hit har ökat. De får också stanna längre i förläggningar i väntan på kommunplats, som sagt. Det är mot den bakgrunden möjligt att det finns skäl att överväga om man skall inrätta fler fasta förläggningar.

Vi i utskottsmajoriteten anser att dessa överväganden om och var fler fasta förläggningar skall inrättas är en fråga som skall avgöras av invandrarverket.

Samma uppfattning har utskottet när det gäller reservation 3 från modera-

terna om resursförstärkning för upphandling av tillfälliga förläggningsplatser. Också den bedömningen måste invandrarverket göra.

Reservation 4 från miljöpartiet behandlar invandrarverkets förläggningsansvar, vilket Ragnhild Pohanka berörde. Man säger i reservationen att asylsökande måste få en human behandling på förläggningarna. Det är en självklarhet. Om miljöpartiet har exempel på motsatsen, så tycker jag att det är märkligt att man inte har agerat på annat sätt i den här frågan än genom att motionera i riksdagen. I utskottet har vi frågat efter dokumentation och sagt att det vore mycket allvarligt om det verkligen finns exempel på det som Ragnhild Pohanka talar om. Sådant måste ju anmälas, så att man kan utreda fallen vidare. Den här frågan kan vi fortsätta att diskutera senare.

I reservation 5 från moderaterna, folkpartiet och miljöpartiet behandlas frågan om arbete åt asylsökande. Denna fråga har debatterats i dag, och den har diskuterats mycket den senaste tiden. I reservationen sägs att de asylsökande mår dåligt under väntetiden och att den påtvingade sysslolösheten bidrar till att de mår ännu sämre. Utskottsmajoriteten kan naturligtvis instämma i detta, men att lösa problemet genom att ge dem tillfälliga arbetstillstånd är inte rätt väg att gå. I stället måste arbetet med att förkorta handläggningstiderna fortsätta. Det pågår också arbete med att ordna en meningsfullare tillvaro på förläggningarna, vilket invandrarministern redogjorde för.

Frågan om flyktingkvoten, som behandlas i reservation 6 från moderaterna och folkpartiet, diskuterades ju mycket ingående för bara ett par veckor sedan här i riksdagen. Jag tänker inte närmare gå in i den debatten.

Reservation 8 från folkpartiet drar upp problemet med placering av barn och barnfamiljer. Det är viktigt att uppmärksamma barnens situation på förläggningarna och vid utredningsslussarna. Det pågår ett samarbete mellan invandrarverket och socialstyrelsen för att utarbeta allmänna råd om barn på förläggning. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag av regeringen att under 1990 följa utvecklingen av det psykiska och fysiska hälsotillståndet hos flyktingbarn och flyktingungdomar. Detta arbete skall redovisas senast i mars 1991.

I reservation 9 behandlar folkpartiet fadderverksamheten. Man kan se mycket positivt på att människor som är intresserade vill engagera sig i de här frågorna. Men detta arbete måste bygga på frivillighet. Och det är omöjligt för riksdagen att göra några bindande uttalanden i denna fråga.

Övriga reservationer i betänkandet tar upp asylsökandes rätt till allmän sjukvård, barnhälsovård och de handikappade asylsökandes situation. Dessa frågor har diskuterats tidigare. Utskottsmajoriteten vidhåller sin tidigare uppfattning, nämligen att akut sjukvård i princip skall vara tillräcklig. Även på denna punkt vill jag understryka vikten av förkortning av handläggningstiden.

Herr talman! Med dessa kommentarer till reservationerna yrkar jag avslag på samtliga reservationer.

Anf. 8 RAGNHILD POHANKA (mp) replik:

Herr talman! Det är en självklarhet att behandlingen på förläggningarna skall vara human. Det anser miljöpartiet också. Jag har heller inte sagt att

inhuman behandling skulle vara sanktionerad uppifrån, som man säger. Tvärtom!

Jag har agerat både på enskilda flyktingförläggningar och på det regionala planet i den här frågan. Därefter har jag tagit upp frågan här i riksdagen, eftersom jag har insett att det behövs en kontroll av dessa förhållanden. Det är det som vi har begärt.

Vi har inte skuldbelastat invandrarverket eller regeringen eller riksdagen på något sätt. Denna fråga hör också samman med det låga antalet fasta förläggningar. Det får till följd att personalen kommer och går. Vi menar att det är viktigt med en tillsyn från regeringen eller invandrarverket för att man skall kunna kontrollera hur flyktingar behandlas. Jag vill i detta sammanhang inte ta upp några enskilda fall eller några enskilda förläggningar.

Anf. 9 GULLAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Christina Pettersson säger att antalet fasta platser utökades i och med invandrarverkets nya organisation. Det är visserligen sant, som det står i katekesen. Men om man ser på situationen är förläggningsorganisationen beräknad för en genomsnittlig beläggning på ca 4 600 personer, och detta gäller såväl utredningsslussar som asylförläggningar. Detta stämmer alltså mycket dåligt överens med det reella behovet. Christina Pettersson säger att det finns skäl att överväga antalet fasta platser. Det ser jag som en öppning. Christina Pettersson menar att det är invandrarverket som skall bedöma både detta och upphandlingskompetensen inom invandrarverket. Ja, det är väl på det sättet. Men jag har velat fästa uppmärksamheten på detta.

Om man ser på kostnaden är de fasta förläggningarna nämligen åtminstone 20 000 kr. billigare per år än de tillfälliga. Men när invandrarverket tvingas att snabbt gå ut och upphandla platser är det så att säga säljarens marknad. Staten får då kanske betala för mycket. Jag har alltså fäst uppmärksamheten på detta, och det är kanske bättre att det sker från riksdag och regering än från riksrevisionsverket.

Frågan om arbete åt asylsökande har ofta debatterats, men eftersom det inte har hänt tillräckligt mycket har vi i oppositionen återkommit i denna fråga. Och nu äntligen tycks även den allmänna opinionen ha gjort samma ställningstaganden som vi.

Det är alldeles sant att det är korta handläggningstider som måste eftersträvas. Men vi befinner oss inte där än.

Jag, och säkert många andra, såg ett mycket intressant program i TV här-morkvällen som handlade om flyktingförläggningen i Skara, där flyktingarna uttalade sin glädje över att de fick sätta spadar i jorden och att de över huvud taget fick arbeta. Det är ju en human behandling av människor att låta dem känna att de behövs och att de får jobba. Jag vet nämligen efter alla mina kontakter med såväl invandrare som asylsökande att dessa människor vill arbeta. Låt dem göra det från början på ett eller annat sätt. Jag hoppas att det kanske händer en del i denna fråga.

Anf. 10 ALEXANDER CHRISOPOULOS (v) replik:

Herr talman! Den akutsjukvård som asylsökande får har visat sig vara helt otillräcklig, dels därför att det har blivit väl dokumenterat att de psykiska

och psykosomatiska problem som asylsökande har är så pass stora, dels därför att de epidemiska sjukdomarna inte kan behandlas enbart med akutsjukvård. Utskottsmajoriteten har tidigare avstyrkt sådana krav, men då gällde det kanske en annan situation. Men nu befinner vi oss i en situation där expertis efter expertis uttalar sig om de problem som de asylsökande har i fråga om sjukvård. Därför anser jag att det är helt befogat att utskottsmajoritetens inställning ändras på denna punkt.

Anf. 11 CHRISTINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Ragnhild Pohanka talade om behandlingen av de asylsökande ute på förläggningarna. Jag tycker att det är allvarliga och lösa beskylldingar som framförs i den allmänna debatten. Och när vi efteråt diskuterar detta i utskottet finns det inte heller någon dokumentation. Om det är på det sättet som Ragnhild Pohanka säger måste det åtgärdas. Och då skall det inte vara en fråga som debatteras i riksdagen.

Gullan Lindblad talade om att de allra flesta människor vill jobba och finner en glädje i det. Det instämmer jag helt i. Därför är det viktigt att vi även diskuterar de ca 4 000 människor på förläggningarna som redan har arbets- och uppehållstillstånd och att vi hjälps åt att se till att dessa människor kan komma ut i samhället och få en kommunplats och börja arbeta. Jag tycker att vi skall ägna mer uppmärksamhet åt dem som redan har arbetstillstånd och inte något arbete.

Alexander Chrisopoulos tog upp frågan om akutsjukvården och den allmänna sjukvården för asylsökande. Jag har redogjort för att utskottsmajoriteten anser att denna sjukvård är tillräcklig för dessa människor så länge de är asylsökande. Men det är viktigt att vi är uppmärksamma på dessa frågor. Och naturligtvis skall människor inte behöva lida vare sig fysiskt eller psykiskt när de kommer till vårt land.

Anf. 12 RAGNHILD POHANKA (mp) replik:

Herr talman! Jag är mycket förvånad över att man tar detta så till hjärtat när vi ju har en myndighet som tillser att saker går rätt till. Det är till stor del myndigheternas uppgift att göra detta. Det tycker jag skall ske även i detta fall.

Jag har sett tecken på detta, och om någon vill ha en skriftlig dokumentation för att man skall kunna begära en tillsyn, kan jag lämna en sådan. Men jag anser att det skall räcka att man vill att en tillsyn sker av att allt går rätt till och att de asylsökande får den humana behandling som riksdagen, regeringen och invandrarverket vill att de skall ha. När det sker övertramp bör man se till att dessa inte upprepas.

Anf. 13 GULLAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Jag är helt överens med Christina Pettersson om att vi måste diskutera vad vi kan göra för de ca 8 000 personer som i dag sitter fast på förläggningarna och inte har fått någon kommunplats. Av dem är det ungefär 4 000 personer som kan gå ut i arbete. Vi får väl alla rannsaka våra hjärtan och njurar. Jag tycker att det är egendomligt att de inte har kunnat beredas arbete. Det är ett underbetyg för svensk flykting- och invandrapolitik

att alla dessa arbetsföra människor inte har kunnat få ett jobb trots att Sverige befinner sig i en högkonjunktur. Det är ett underbetyg.

Anf. 14 CHRISTINA PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi är överens om att vi måste inrikta våra krafter på att få ut de människor som redan har arbets- och uppehållstillstånd i kommunerna. Gullan Lindblad sade att det är ett underbetyg för svensk flykting- och invandrapolitik att detta inte har lyckats. Men vi kan se litet vidare på detta. När det blir en debatt om att tillfälliga arbetstillstånd skall ges till asylsökande måste man fundera litet över hur det skall lösas rent praktiskt, eftersom det handlar om människor som inte vet om de får stanna i Sverige. De flyktingar som har fått arbets- och uppehållstillstånd och de som inte har fått det kan också ställas mot varandra. Jag tycker att vi i första hand skall inrikta arbetet på att få ut de människor som redan har arbets- och uppehållstillstånd i kommunerna.

Talmannen anmälde att Gullan Lindblad anhöllit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 15 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! På grund av ett missförstånd har jag inte kommit upp på talarlistan i vanlig ordning. Men jag skall ändå försöka hinna med det jag har att säga.

Flyktingarna i Sverige lever i skräck. På nytt upplever barnen de fasor som gjorde att de tvingades fly. De har svårt att somna på nätterna av rädsla för attacker och brandbomber. De vågar inte gå ut. Men det är inget krig som hotar dem. Det är ingen hemlig polis eller någon diktator som förgiftar deras liv. Det är vanliga enskilda svenska medborgare, gissningsvis utan någon kriminell bakgrund, som står för terrorn.

Vad är det som har hänt?

Plötsligt hör vi en hel församling normala kimstabor skratta med ett nytt och rätt tonfall: Hur utfordras de där kreaturen egentligen?

Plötsligt står en vanlig förtroendevald kommunalpolitiker i TV och säger att nej, flyktingar vill vi inte ha hit, de kackar i våra rabatter.

Plötsligt börjar våra anständiga grannar och snälla släktingar tala om att de där kriminella flyktingarna borde man ju inte släppa in, och för resten känner jag en som minsann blev bestulen av en svartskalle för ett tag sedan.

Plötsligt försvinner det där tunna lagret av civilisation och humanitet. Under gapar råkten, det rent djuriska i människan. Det är nästan att man känner doften av begynnande fascism. Vi kan nästan höra Sverigedemokraterna flina tyst i bakgrunden.

Vad har hänt med humaniteten? Vad har hänt med anständigheten?

En del tror att det har blivit så att vi släppt in för många flyktingar. Kanske är det så att de djuriska instinkterna att försvara sitt revir automatiskt kommer fram när man upplever ett hot från en annan stam. Men när vi på 60- och 70-talet som mest tog emot över 70 000 invandrare på ett år var det ingen större oro. En kanske mer trolig förklaring är just det dubbla budskap från

regeringens sida som Alexander Chrisopoulos talade om. Jag vill gärna återkomma till detta i nästa debatt.

En delförklaring är att vi kanske har valt ett mottagningssystem som i onödan har skapat friktion mellan svenskar och flyktingar.

En huvudbyggsten i det systemet är det principiella förläggningstvånget, som gör att flyktingarna buntas ihop och förvandlas till ett slags djur i bur inför oförstående ortsbor. I förläggningen förlorar flyktingar sin identitet som individer och blir till en stor och hotande grupp som skapar rädsla hos svenskar, just därför att de inte uppfattas som enskilda människor.

En annan huvudbyggsten i det systemet är förbudet att arbeta. Under de senaste veckorna har vi parallellt med vansinnesdåden mot flyktingförläggningarna sett en opinion växa fram som kräver att asylsökande får lov att arbeta. Det är förödande för de asylsökande att gå sysslolösa, ibland i flera år, och inte kunna fundera över något annat än om de kommer att få stanna eller inte. Det är förödande för svenskarnas inställning som ser dessa sysslolösa asylsökande vandra kring på dagtid på hemorten men ändå bli klädda, närda och få tak över huvudet som ett slags liljor på marken.

Aftonbladet har med stor intensitet drivit linjen att asylsökande måste få arbeta. Också AMS-chefen har förespråkade just den modell som vi i folkpartiet har föreslagit: för att undvika det gästarbetarsystem som invandrarminister med rätta fruktar bör man t.ex. kunna ordna beredskapsarbeten eller göra andra specialarrangemang.

Folkpartiet anser också att förläggningstvånget måste bytas mot en helt ny modell, där de asylsökande själva i första hand uppmuntras att lösa bostadsproblemet om de kan och vill. Det tror vi många skulle vilja och kunna göra, och framför allt tror vi att de skulle må bättre.

Om vi ändå kunde lära oss att det är mänskliga varelser vi hanterar! Det är människor som har kommit för sin frihetslängtan och sin trygghetstörsts skull. Men vi låser in dem, låser in deras barn, vi skall kontrollera dem och ha dem under uppsikt på förläggningar. Vi föser dem runt landet i olika förläggningar allt efter årstidernas växlingar.

Särskilt de ensamma barnen får lida av att först rota sig på mottagnings-slussen och sedan skjutsas till ytterligare en förläggning för att sedan kanske få komma till ett mer långvarigt hem. De utsätts för konstanta byten av vuxna som skall vara extraföräldrar, ge kärlek och ta emot förtroenden och sedan raskt klippa av banden när barnet flyttas till nästa ställe.

Därför har vi föreslagit att just ensamma barn inte skall flyttas förrän det blir klart var de skall bo. Därför har vi föreslagit att särskilt barnfamiljer skall slippa flyttas från förläggning till förläggning och att verksamheten på vissa förläggningar skall anpassas till barnfamiljernas behov.

Flyktingkvoten har vi, som tidigare nämndes, haft uppe till debatt alldeles nyligen här i riksdagen. Men sedan dessa har faktiskt Christina Rogestam i senaste numret av Ny i Sverige anslutit sig till just de krav som bl.a. folkpartiet fört fram, nämligen att flyktingkvoten bör höjas till 2 000. Jag hoppas innerligt att vi skall kunna få ett sådant förslag från regeringen nästa år.

Av tidsbrist är jag tvungen att sluta här men, herr talman, jag yrkar bifall till reservationerna 5, 6, 7, 8, 9 och 11.

Prot. 1989/90:133
1 juni 1990

*Förläggnings-
kostnader m.m.*

Anf. 16 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Den här frågan är uppdelad i två debatter, och debattordningen blir därefter. Jag känner anledning att kommentera något även detta första ärende, även om vi från centern inte har någon reservation där.

Beträffande händelserna den senaste tiden, de våldsbrott som är riktade mot enskilda flyktingar och flyktingförläggningar, kan man konstatera att den här typen av händelser inträffar i det svenska samhället med jämna mellanrum. Man kan se ett mönster i det om man tittar över en period på 10–15 år. Den här typen av aktioner riktade mot flyktingar och flyktingförläggningar i kommuner har alltså förekommit ett antal gånger under de senaste 15–20 åren. Det mönster man kan se där är att sådana aktioner kommer några månader efter det att vi har haft en stor uppmärksamhet kring ett ökat flyktingmottagande, dvs. när det har kommit förhållandevis många flyktingar under en period till Sverige och detta har satt en viss press på vår flyktingmottagningsorganisation.

Man kan se ett annat mönster i att ett antal människor åker omkring i landet och, som de uttrycker det, ägnar sig åt information om flyktingmottagning och flyktingverksamhet, men i stället med sin desinformation bidrar till att skapa motsättningar mellan svenskar och de flyktingar som finns på förläggningarna. Det finns bara ett sätt att komma till rätta med detta, och det är att skärpa straffen för dem som ägnar sig åt uppvigling och uppmuntar till våldsbrott med rasistiska inslag. På det sättet kan vi sätta stopp för dessa personers verksamhet.

Sedan finns det en annan sida i frågan – den allmänna opinionen. Där är det bara att konstatera att en del av det som i dag kallas för flyktingfientlighet i själva verket är otrygghet. Maria Leissner talar om att humaniteten har väldigt tunn yta. Man kan säga att humaniteten har en mycket tunn yta även när det gäller att acceptera t.ex. behandlingshem för alkoholister, för narkotikamissbrukare och HIV-smittade samt utvecklingsstörda. Då får vi precis samma typ av debatt, och då är också humaniteten ganska tunn i det svenska samhället. Det är alltså fråga om trygghet i hög grad. Trygghet kan vi åstadkomma i vårt samhälle genom att se till att vi har en saklig, korrekt argumentering och information när det gäller vårt flyktingmottagande. Vi bör se till att vi inte sopar problemen under mattan utan att vi öppet debatterar och diskuterar frågorna, så att vi på ett korrekt sätt kan bemöta de missuppfattningar och den desinformation som sprids. Först då kan vi åstadkomma den totala uppslutning som behövs för att vi skall kunna ha en generös flyktingpolitik i landet.

Jag skulle, herr talman, vilja säga ett par ord om förläggningsverksamheten. I vårt budgetsystem för flyktingpolitiken tillåter vi kostnaderna för flyktingförläggningsverksamheten växa hur mycket som helst. Där finns inga begränsningar. Dessa kostnader får vi helt enkelt ta, men när det gäller pengar som anslås till att utreda de asylsökandes förhållanden för att kunna ta ställning i sakfrågan har vi regleringar och bestämmelser. Vi beslutar in till sista kronan hur mycket detta får kosta. Invandrarministern talar sig varm för kortare handläggningstider. Det enklaste sättet att uppnå kortare handläggningstider är faktiskt att ta bort den begränsning som gäller pengar till polisen och invandrarverket för utredningsändamål. Vi måste göra invandrar-

verkets organisation så flexibel att man kan anpassa utredningsverksamheten till de faktiska förhållandena. Det har man redan gjort inom polisen. Nu är nästa steget att göra detta med invandrarverket. Den lärdom som vi får dra från 80-talet är att vi inte skall sätta något fixtal för hur invandrarverkets resurser skall se ut när det gäller utredningsverksamheten. Den verksamheten måste vara lika flexibel som flyktingmottagandet. Där har jag en liten vädjan till invandrarministern och regeringen – jag vet att det finns en ansökan från invandrarverket om ökade resurser för att kunna påskynda handläggningarna. Jag hoppas att regeringen nu kommer med ett klart besked till invandrarverket om att man får fria resurser så att verket kan ta sig an och ytterligare förkorta handläggningstiderna för dem som väntar.

I diskussionen kommer också frågan upp: Hur skall vi hantera dem som sitter och väntar? Här finns de som menar att man nu skall ge tillfälliga arbetstillstånd, för det skulle underlätta situationen och förbättra den allmänna opinionen.

Jag tillhör dem som menar att vi inte får frågå det beslut som riksdagen faktiskt fattade i maj månad förra året om tidsramen när det gäller behandlingen av inkomna asylansökningar. Att fråga detta beslut och tillåta en mängd andra lösningar tycker jag på något sätt är att avvika från den enighet som här har rått om att handläggningstiderna måste kortas ned. Alla resurser måste avsättas för att förverkliga detta. Det är således frågan om handläggningstiderna som vi måste prioritera under de närmaste åren. Vi måste verka för ett fungerande system som innebär att det verkligen blir kortare handläggningstider.

När det gäller den allmänna opinionen ser man inte någon skillnad mellan den flykting som finns på en asylsluss, en asylsökande som inte får arbeta eller den flykting som har permanent uppehållstillstånd men som inte får något arbete och som därför måste vistas på en förläggning ute i någon kommun. Man tycker rent allmänt lika illa om alla dessa, därför att de inte arbetar.

När det gäller den allmänna opinionen tror jag inte att den bild som man har av förhållandena kan ändras om inte de flyktingar som har uppehållstillstånd snabbt får möjlighet att arbeta. Jag tycker att det viktigaste är att den gruppen prioriteras, så att dessa människor snabbt kan komma i arbete. Det är faktiskt de här människorna som i dag är socialbidragstagare. Såvitt jag förstår är just detta ett argument som man tar till i debatten, alltså att detta med att vissa får socialbidrag skulle bidra till en större invandrarfientlighet.

Anf. 17 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag börjar med att kommentera vad Rune Backlund sade. Invandrarverket fick i början av året de utökade resurser som man begärt för att kunna åstadkomma en förstärkning på utredningssidan. Som jag sade i mitt inledningsanförande har utgångspunkten för de förstärkningar som vi har gjort under året hela tiden varit att vi måste eftersträva att väntetiderna kan kortas, och det är en ambition som vi under inga förhållanden kommer att avstå från.

Dessutom kan jag tala om att det när det gäller invandrarverkets nya ansö-

kan visserligen inte har anvisats några pengar, men att man har fått ett underhandsbesked om att man kan börja rekrytera folk.

Så till detta med dubbla budskap. Maria Leissner framhåller att hon ansluter sig till vad Alexander Chrisopoulos sade. Men jag noterar att Alexander Chrisopoulos talade om dubbla budskap från riksdagen och om många frågor där vi inte har varit tillräckligt tydliga. Jag noterade också en viss självkritik även från Alexander Chrisopoulos själv.

Maria Leissner lägger hela ansvaret när det gäller talet om dubbla budskap på regeringen. Det finns ingen självkritik från det hållet, utan det är fråga om partipolitik. Men det är precis vad jag hade hoppats att vi skulle kunna avstå från när det gäller att finna orsakerna till det främlingsfientliga budskap och de illdåd som i dag förekommer. På precis samma sätt skulle jag, som vi gör i denna kammare när vi har olika uppfattningar, kunna hävda att det ni har förespråkade hade kunna leda till en annan situation. Jag skulle alltså kunna hävda att ni, som jag uppfattar detta, är beredda att uppge på kvaliteten i fråga om flyktingmottagandet och att talet om dalt är exempel på detta med dubbla budskap. Men jag har avstått från att göra det.

I mitt anledningsanförande försökte jag i stället understryka att det är viktigt att vi nu tillsammans är tydliga gentemot vissa grupper utanför denna kammare. Vilka tokigheter ni än tycker att regeringen har gjort och vad jag än tycker om oppositionens förslag så legitimerar det inte vad som har hänt under den senaste tiden.

Vi skall inte ge dem som gör illdåd chansen att säga: Det är inte vårt fel att vi bränner baracker utan det är regeringens fel, för vi har fått dubbla budskap.

I stället skall vi gemensamt kräva att dessa själva skall ta ansvar för sina gärningar. Över huvud taget skall vi verka för att sådana här händelser inte förekommer.

Maria Leissner nyanserar sitt budskap om detta med att arbeta under vänstetiden – precis som Aftonbladet har gjort, som Maria Leissner hänvisar till. Nu talas det i första hand om beredskapsarbeten. Men så står det inte i reservationen. Och det är nog inte heller vad som har uppfattats i den allmänna debatten. Det har handlat om tillfälliga arbetstillstånd på den öppna arbetsmarknaden osv. Jag uppfattade Maria Leissners nyansering så, att detta inte var möjligt. I så fall är vi överens.

Jag sade i mitt inledningsanförande att jag har för avsikt att ta del av de idéer som arbetsmarknadsverket och dess chef har.

Det är viktigt – i detta avseende vill jag anknyta till vad Alexander Chrisopoulos sade – att vi inte kommer med dubbla budskap. Det är faktiskt inte så, att jag inte har varit tydlig. Jag menar att vi inte kan använda asylsystemet på ett sådant sätt att vi skapar utrymme för gästarbete. Vidare handlar det om omsorg om de flyktingar och asylsökande som kommer hit för att söka asyl, inte för att få ett tillfälligt arbete. Detta har jag inte stuckit under stol med, utan det här har jag försökt förklara i televisionen och annorstädes. Men för detta har jag mer eller mindre idiotförklarats på tidningars ledarsidor. Det tycks som om både Maria Leissner och Alexander Chrisopoulos håller med mig i detta avseende, och det är en bra utgångspunkt för den fortsatta diskussionen.

Till sist, herr talman, kan jag inte avhålla mig från att notera det pikanta i att det är Gullan Lindblad som är så bekymrad över att vi måste ta till också privata initiativ när det gäller förläggningssystemet och att det är Gullan Lindblad som i debatten och i reservationer pekar på att det blir billigast när den offentliga sektorn får sköta dessa saker.

Anf. 18 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för det positiva beskedet om att invandrarverket skall få de pengar som man har begärt för nästa budgetår för att kunna skynda på handläggningen av asylärenden. Dessutom tycker jag att detta kan vara en lärdom för 90-talet.

Varje gång som man har försökt att åstadkomma en fast organisation för invandrarverket när det gäller att utreda frågan om asylsökningar har det visat sig att det verkliga behovet underskattats när det gäller denna fasta organisation. Jag tror därför att samma typ av budgetteknik måste tillämpas i fråga om personalresurserna i asylärenden som den teknik som använts när det gäller förläggningskostnader och slusskostnader – dvs. man måste anpassa resurserna till de faktiska förhållandena.

Det innebär att invandrarverket måste ha en mycket mera flexibel organisation även för tillståndsverksamheten. Jag vet att regeringen under innevarande år har gett polisen stor frihet när det gäller att ta de resurser i anspråk som man anser behövs för att arbetet skall kunna klaras. Jag menar att invandrarverket fortsättningsvis bör ha en motsvarande frihet och att detta måste uppmärksammas i det budgetarbete som påbörjas här till hösten.

Anf. 19 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Kravet på beredskapsarbeten är inte något nytt krav från vår sida, utan det kravet har vi i folkpartiet drivit i riksdagen åtminstone så länge som jag har debatterat flyktingpolitik – alltså närmare i fem år. Huvudsakligen har vi föreslagit beredskapsarbeten som modell för arbetet med att finna en lösning när det gäller de asylsökandes behov av att få ett arbete. Men vi har också varit öppna för andra lösningar och för diskussioner om eventuella för- och nackdelar i detta sammanhang. Det finns ingen orsak att göra annat än att välkomna den öppnare attityden från invandrarministerns sida beträffande det aktuella förslaget – kanske är det så, att förslaget nu kommer från rätt håll, nämligen från AMS.

Invandrarministern tycker inte att vi skall göra partipolitik av händelserna, och naturligtvis är det behjärtansvärt att vi tillsammans är tydliga i vår reaktion på de avskyvärda dåd mot flyktingförläggningar som har förekommit. Men frågan är om vi gör en hundra procentigt lika analys av varför det har uppstått mera främlingsfientlighet.

Jag uppehöll mig i mitt anförande främst vid just den mottagningsmodell som även folkpartiet bär en del av ansvaret för, och där kan också spåras en viss självkritik. Folkpartiet föreslår följaktligen reformer, som vi tror kommer att stärka relationerna mellan svenskar och invandrare.

När det gäller attityden mot främlingsfientligheten finns det olika skolor. En del tror att man kan gå främlingsfientliga krafter till mötes på halva vägen, att de kvävs genom vänlighet och förståelse, att de lugnar sig om fler

flyktingar avvisas. Men det gör de inte. Just en sådan attityd är i stället som gödsel för främlingshat.

Blanka vapen är faktiskt det enda som hjälper mot rasister, och det vore underbart om vi alla kunde enas om den attityden. Rasismen måste bli tabu igen, och därför tycker jag att vi kunde enas om att sluta dalta med främlingsfientligheten och sluta strama åt flyktingpolitiken, i en ständig anpassning till vad regeringen uppfattar som opinionen. Annars är jag rädd för att det här kan ta en ända med förskräckelse.

Anf. 20 ALEXANDER CHRISOPOULOS (v):

Herr talman! I mitt tidigare inlägg sade jag att det är ett nederlag för demokratin att det finns människor som inte är mottagliga för någon form av argument och upplysning. Det är ett nederlag för demokratin att det finns människor som inte delar den värdegemenskap som inte minst arbetarrörelsen har byggt upp här i landet. Vi bär alla ansvaret för det.

Kanske har vi varit för självtillräckliga och för självbelättna vad gäller den demokratiska utvecklingen. Kanske yttrandefriheten, i bemärkelsen förutsättningar för folk att kunna använda yttrandefriheten, har varit begränsad. Kanske yttrandefriheten har varit ett privilegium för en allt mindre skara av professionella tyckare, som framför allt har som målsättning att ständigt söka bekräftelse på sin egen förträfflighet. Det vanliga, enkla folket har däremot inte haft möjlighet att utnyttja yttrandefriheten. Man har inte haft möjlighet att uttrycka sina uppfattningar och idéer.

Det finns skäl för oss att vara självkritiska i detta avseende. Det är ingen tillfällighet eller lagbunden utveckling att det finns folk – en växande del av befolkningen – som i dag inte delar vår uppfattning. Vi kanske bär ansvaret för det dubbla budskap som flyktingpolitiken de facto innebär i dag.

Det finns alltså människor som lever i flyktingförläggningar, och de lever i en konstitutionell och institutionell situation. Visst kunde vi utnyttja frivilliga organisationer. Visst kunde vi vända oss till folk som kan hjälpa till på frivillig basis. Visst kunde vi använda folkrörelsen och dess möjligheter att hjälpa till i den situationen. Visst skulle vi kunna hitta sysselsättning för dessa människor.

Varför gör vi inte det? Jo, helt enkelt därför att vi måste ha kontroll över flyktinginvandringen. Det enda sättet att få den kontrollen är att ha den form vi har i dag. Över hela flyktingpolitiken finns nämligen en överskuggande rädsla för att inte klara av situationen om det kommer för många flyktingar. Men låt oss anta att denna rädsla är befogad! Jag ifrågasätter inte regeringens och de övriga partiernas goda vilja. Jag ifrågasätter inte heller att det kan finnas fog för en sådan rädsla. Men låt oss diskutera det i stället, ha förtroende för att svenska folket är kapabelt att förstå det! Gör vi inte det, ger vi ett dubbelt budskap.

Anf. 21 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Vad gäller möjlighet för asylsökande att arbeta under väntetiden, beklagar jag att invandrarministerns fantasi inte sträcker sig längre än möjligtvis till beredskapsarbeten i offentlig regi, dvs. åtgärder som kan göras inom det offentligas ram. Just på detta område är det mycket viktigt att låta

olika blommor blomma och ta till fantasin för att människor skall komma ut i arbete. Det kan också röra sig om temporära arbetstillstånd.

Jag ser inte någon fara i att asylsökande jobbar under väntetiden, men det viktigaste är naturligtvis att få ner väntetiderna. Det var bra att Rune Backlund på sin fråga fick svaret att invandrarverket får ökade möjligheter att göra snabbare utredningar. Det är det som vi alla kämpar för. Det är viktigt att människor under tiden har en human tillvaro, och arbetet är en del i detta – alla typer av arbete.

Vi är alltså överens om att det är nödvändigt med snabba handläggningar. Men situationen i dag är den att det finns få fasta förläggningsplatser, och de tillfälliga platserna är mycket dyrare än de fasta. Jag ser inte något som helst pikant i detta att jag vill ha en översyn av behovet av fasta kontra tillfälliga platser. Som politiker och ansvarig för statens ekonomi har jag i uppdrag att se på detta.

Vi moderater tillsammans med övriga oppositionspartier har förespråkade att enskilda och organisationer skall kunna driva förläggningar. De kan mycket väl driva fasta förläggningar också. Om man i en akut situation är tvungen att gå ut och upphandla kommer man naturligtvis i underläge, oavsett vem som driver verksamheten. Vi måste se till realiteter. Jag tycker i alla fall att det är skäl i att göra en sådan här översyn.

Anf. 22 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! När det gäller de frågor som vi debatterar i dag, både lagstiftning och annat, är det uppenbart att vi inte gör samma analys av de åtgärder som behöver vidtas av olika anledningar, precis som Maria Leissner säger. Så är det i varje politisk fråga som vi diskuterar: Varför blev det som det blev? Vad borde man göra? Vill man ha det annorlunda? Det finns olika uppfattningar.

Precis på samma grunder som Maria Leissner tvärsäkert påstår att det är just de åtgärder som regeringen har vidtagit som har legitimerat främlingsfientligheten, skulle jag kunna varna för vad som skulle ha skett när det gäller motsättningen i samhället i fråga om invandringen om det som folkpartiet i olika sammanhang har föreslagit hade genomförts.

Vi skall föra en öppen debatt. Vi kan mycket väl försöka jämföra våra analyser och diskutera dem, men det vore mig främmande att gå ut och påstå att vissa åtgärder legitimerar främlingsfientlighet eller sådana dåd som har begåtts den senaste tiden. Då behöver man inte ta ansvar för sina handlingar, som jag sade förut, utan man kan bara säga att främlingsfientligheten är regeringens fel.

Till sist vill jag ta upp Alexander Chrisopoulos exempel i fråga om att vi kan ha olika uppfattningar om en viss åtgärd. Det gäller alltså slussförläggningarna, som nu finns för att ärendena skall kunna utredas så snabbt som möjligt. Den övergripande målsättningen är ju, som alla är överens om, att försöka få ner väntetiderna. Det är alltså nödvändigt att folk och utredningsresurser finns tillgängliga. Alexander Chrisopoulos gör däremot tolkningen att slussförläggningarna är till för att ha kontroll över människor. Här har vi olika uppfattningar, och det är inte så konstigt.

Jag vill bara säga till Gullan Lindblad, för säkerhets skull, att min fantasi ännu inte har kommit så långt som till beredskapsarbeten.

Anf. 23 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! När man under de senaste veckorna har blivit tillfrågad av journalister och andra vad de attentat som vi har sett beror på och varför främlingsfientligheten verkar öka, har det varit oerhört svårt att nämna en enda orsak eller en extra tänkbar analys. Jag pekade i mitt inledningsanförande på några olika orsaker. Det kanske inte är sanningen det heller.

Det kan gå en slags brun våg över Europa, i sparen efter 60-talets röda våg och 80-talets blå. Vi har sett likartade tecken på ökande antisemitism och främlingsfientlighet i såväl Väst- som Östeuropa under de senaste åren. Det kan vara ekot av det som kommer till Sverige, och det kan vara därför som det är svårt att göra en analys.

Men om man skall försöka påverka saker och ting här och nu, saker som vi kan påverka genom politiska beslut, har folkpartiet föreslagit att vi ändrar på vårt mottagningssystem så att vi minimerar friktionspunkterna mellan svenskar och invandrare, bl.a. genom att införa möjligheter för asylsökande att arbeta och genom att skapa en mer flexibel modell i flyktingmottagningen, så att vi inte tvingar in alla i förläggningar.

Det är också viktigt att vi alla, inkl. regeringen, slutar att försöka gå främlingsfientliga krafter till mötes, slutar att försöka blidka dem genom att minska antalet flyktingar som får komma till Sverige eller genom att på annat sätt försöka anpassa oss en aning till deras krav. Jag tror att det är dags nu att vi gemensamt tar ställning och bestämmer oss för att rasismen måste bekämpas och det med de skarpast möjliga vapnen. Vi måste dra upp en klar front mellan demokratiska och rasistiska krafter. Därför kan jag inte låta bli att uppmana regeringen att byta litet grand av det språk som man har begagnat under de senaste åren och gärna haka på ett och annat förslag från folkpartiet och andra partier om att stärka rättssäkerheten för flyktingar.

Anf. 24 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag trodde att jag hörde fel när invandrарминистern sade att hon inte ens hade kommit så långt som till att tänka på beredskapsarbeten för de asylsökande. Då ber jag: Försök nu att ta fram fantasin.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (förläggningsorganisationen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 1 av Gullan Lindblad m.fl., *dels* reservation 2 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (invandrarverkets förläggningsansvar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (arbete åt asylsökande)

Utskottets hemställan bifölls med 175 röster mot 128 för reservation 5 av Gullan Lindblad m.fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 5 (flyktingkvoten)

Utskottets hemställan bifölls med 181 röster mot 125 för reservation 6 av Gullan Lindblad m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 8 (placering av barn och barnfamiljer)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Sigge Godin och Barbro Sandberg – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (fadderverksamhet m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Sigge Godin och Barbro Sandberg – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (sjukvård för asylsökande)

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 37 för reservation 10 av Margó Ingvardsson och Ragnhild Pohanka.

Mom. 11 (barnhälsovård)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 11 av Sigge Godin och Barbro Sandberg, *dels* reservation 12 av Margó Ingvardsson – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 31 maj

Företogs till avgörande socialutskottets betänkanden 1989/90:SoU29 och SoU26, justitieutskottets betänkande 1989/90:JuU34, utrikesutskottets betänkande 1989/90:UU22 samt näringsutskottets betänkanden 1989/90:NU13 och NU39 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 132).

Socialutskottets betänkande SoU29

Mom. 2 (återförande av medel till arvlåtarens kommun)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Ulla Tillander och Rosa Östh – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (en parlamentarisk nämnd för utdelning av arvsfondsmedel)

Utskottets hemställan bifölls med 179 röster mot 127 för reservation 2 av Sten Svensson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialutskottets betänkande SoU26

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande JuU34

Mom. 1 (avslag på propositionen)

Utskottets hemställan bifölls med 286 röster mot 16 för reservation 1 av Berith Eriksson.

Mom. 2 (förutsättningarna för tillstånd)

Först biträdades reservation 2 av Britta Bjelle m.fl. med 99 röster mot 24 för reservation 3 av Inger Schörling. 181 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 179 röster mot 126 för reservation 2 av Britta Bjelle m.fl.

Mom. 3 (uppföljning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Britta Bjelle m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (de anställdas inflytande)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Inger Schörling – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (talerätt)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 6 av Britta Bjelle m.fl., *dels* reservation 7 av Inger Schörling – bifölls med acklamation.

Mom. 6–11

Utskottets hemställan bifölls

Mom. 12 (utvidgad lagstiftning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Inger Schörling – bifölls med acklamation.

Utrikesutskottets betänkande UU22

Mom. 5 (flyktingars rättigheter)

Utskottets hemställan bifölls med 206 röster mot 96 för reservation 1 av Pär Granstedt m.fl.

Agne Hansson (c) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 6 (fria val)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Karl-Göran Biörsmark och Maria Leissner – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (plast- och splitterkulor)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Pär Granstedt m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (internationell domstol)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Karl-Göran Biörsmark och Maria Leissner – bifölls med acklamation.

Mom. 17 (kommissarie och universitet för mänskliga rättigheter)

Utskottets hemställan bifölls med 252 röster mot 53 för reservation 5 av Pär Granstedt m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 18 (UD-avdelning för mänskliga rättigheter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Bertil Måbrink – bifölls med acklamation.

Mom. 24 (flyktingar från Kosovo)

Utskottets hemställan bifölls med 285 röster mot 20 för reservation 8 av Per Gahrton. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 28 (Turkiet och MR-kommissionen)

Utskottets hemställan bifölls med 273 röster mot 33 för reservation 9 av Bengt Hurtig.

Mom. 38 (stöd till Östra Timor och Västpapua)

Utskottets hemställan bifölls med 269 röster mot 37 för reservation 11 av Bertil Måbrink och Per Gahrton. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 41 och 42 (krav på Sveriges utträde ur IGGI, m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Bertil Måbrink och Per Gahrton – bifölls med acklamation.

Mom. 48 (initiativ om fredssamtal och folkomröstning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Per Gahrton – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU13

Mom. 1–3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 (åtgärder mot bankernas medverkan i skatteplanering)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Rolf L Nilson och Loui Bernal – bifölls med acklamation.

Näringsutskottets betänkande NU39

Mom. 1 (SwedeGas AB)

Först biträdades reservation 2 av Rolf L Nilson med 21 röster mot 20 för reservation 3 av Loui Bernal. 265 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdades reservation 1 av Per-Ola Eriksson och Roland Larsson

med 43 röster mot 16 för reservation 2 av Rolf L Nilson. 245 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 235 röster mot 36 för reservation 1 av Per-Ola Eriksson och Roland Larsson. 36 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (AB Fagersta Kommuns Energiverk m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Loui Bernal – bifölls med acklamation.

Mom. 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

Tredje vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar.

5 § Flyktingpolitiken och tvångsmedel i utlänningslagen

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkanden

1989/90:SfU16 Flyktingpolitiken (skr. 1989/90:68) och

1989/90:SfU19 Tvångsmedel i utlänningslagen (prop. 1988/89:86 delvis).

Tredje vice talmannen meddelade att socialförsäkringsutskottets betänkanden SfU16 och SfU19 skulle debatteras gemensamt.

Anf. 25 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! I mitt anförande i det förra ärendet hävdade jag att den faktiska innebörden av Sveriges invandrar- och flyktingpolitik tyvärr inte tycks vara känd i tillräcklig omfattning.

I debatten spelar tidningarna ofta på känslorargument, vilket i kombination med olyckliga inslag i hur vi tar emot våra invandrare och flyktingar kan leda till det slags upphetsade stämningar som ytterst kan resultera i de avskyvärda dåd som vi alla fördömer. Den rädsla och den oro som skapas av sådana handlingar måste motverkas genom en konsekvent och tydlig eller, snarare, en för alla *begriplig* invandrar- och flyktingpolitik. Politiken måste ha medborgarnas stöd, men det kräver i sin tur att politiken skall kunna förstås av medborgarna.

Det finns inget som helst försvar för terrorhandlingar och de negativa attityder gentemot flyktingar och invandrare som vi kunnat iaktta på sistone. Med en annan politik skulle situationen kunna vara en annan.

Regeringen ville länge framhålla att svensk invandrar- och flyktingpolitik var världens mest generösa. När så den bistra verkligheten visade att det lilla Sverige inte förmådde ta emot alla de tusentals människor som sökte sig hit, tvingades regeringen dra i nödbromsen. Vi fick en häftig debatt, inte minst i detta hus.

Hade Sverige fört en konsekvent flyktingpolitik i huvudsaklig överensstämmelse med FN:s flyktingkonvention, något som vi moderater i alla år

förespråkade, och om moderat politik hade varit rådande på andra politikområden i samhället hade situationen varit en annan.

Denna politik hade bl.a. inneburit

- klara regler som definierar vem som är och inte är flykting,
- korta väntetider,
- en effektiv och individualiserad undervisning i svenska,
- snabb utslussning till arbete och eget boende,
- en strävan att ta till vara invandrarnas kompetens, idéer och småföretagaranda i stället för att göra dem bidragsberoende,
- nej till särbehandling och likhet inför den svenska lagen – svensk lag skall gälla i Sverige.

Ryckighet i tillämpningen av gällande lagar, åtföljd av hård politisk debatt, har enligt vår uppfattning givit onödig näring åt flyktingfientliga tendenser.

För ett år sedan antogs huvuddelen av ett förslag till ny utlänningslagstiftning. Då utspelades såväl i som utanför denna kammare vad jag vill kalla ett spektakel. Den nya utlänningslagen utmålades som hård och inhuman. Det sades att det skulle bli hart när omöjligt att söka politisk asyl i Sverige. Vi vet nu, när vi har facit, vad som hände: Under andra halvåret i fjol kom dubbelt så många asylsökande till vårt land som tidigare.

Tyvärr kunde inte lagförslaget i dess helhet antas förra våren. Delar av lagen bordlades och behandlas i ett av de betänkanden vi nu diskuterar, nämligen socialförsäkringsutskottets betänkande 19.

Utskottsmajoriteten, till vilken vi moderater ansluter oss, tillstyrker nu, liksom för ett år sedan, förslaget, något som ger möjlighet att ta vuxen i förvar för utredning när identiteten är oklar, liksom möjlighet att göra en ytlig kroppsvisitering.

Frågan om dokumentlöshet har diskuterats i flera år. Vi vet att en majoritet av de asylsökande periodvis har kastat varje identitetshandling eller annan handling som hade kunnat styrka identiteten. Detta kan inte accepteras, och enligt regeringens beslut den 13 december förra året räknas också brist på dokument som skulle styrka identiteten som en negativ faktor vid den slutliga bedömningen.

Vid den av utskottet anordnade utfrågningen den 20 mars redovisade representanter för rikspolisstyrelsen att det skulle ha underlättat polisens möjligheter att avgöra vilka som verkligen har flyktinskäl, om de lagparagrafer som vi nu diskuterar hade funnits tidigare. Jag beklagar att lagen i dess helhet inte kunde antas redan förra våren. Genom trixandet i riksdagen har oskyldiga människor fått lida i onödan på grund av att deras sak inte har kunnat provas på ett rationellt sätt.

När det gäller möjligheten att ta barn i förvar kommer den nya lagstiftningen att bli mycket restriktiv. Det måste först övervägas om inte barnet i stället kan ställas under uppsikt. Förvarstagande av barn kommer med andra ord att ske i färre fall än för närvarande, något som är värt att uppmärksammas. Den allmänna debatten säger ju någonting helt annat.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande nr 19 i dess helhet.

Utskottets betänkande nr 16 behandlar regeringens skrivelse om invandrar- och flyktingpolitiken samt ett antal motioner som berör bl.a. det internationella flyktingarbetet och utlänningslagen.

När det gäller svensk flyktingpolitik är det viktigt att understryka att flyktingfrågorna endast kan lösas genom ett aktivt internationellt samarbete. Vi lever i en tid där vi kan se fram emot ökad rörlighet och stora flyktingströmmar – ja, nya "folkvandringar". Flyktingpolitiken måste ingå i en helhet som innefattar utrikespolitik, biståndspolitik och asylpolitik.

Vår politik måste innebära att vi prioriterar flyktingar från flyktingläger, s.k. kvotflyktingar, och att vi iakttar en viss återhållsamhet när det gäller spontanflyktingar, t.ex. genom en striktare tillämpning av asylreglerna. I huvudsak överensstämmer detta med den praxis som tillämpas sedan den 13 december.

Vi skall också vara öppna för en viss arbetskraftsinvandring. Allt detta är i enlighet med vad som föreslagits i moderata motioner, förslag som nu börjar vinna visst gehör.

Herr talman! Jag skall nu i korthet kommentera de moderata reservationerna i betänkande nr 19.

I reservation 1 betonar vi det internationella flyktingarbetet. Vi anser att flyktinglagstiftningen bör harmoniseras inom Norden och på sikt inom Europa. Vi har bl.a. framfört att Sverige bör ta initiativ till en alleuropeisk flyktingkonferens med detta syfte.

I reservation 15 framhåller vi betydelsen av åtgärder mot den s.k. dokumentlösheten. Vi har bl.a. föreslagit att passagerare vid flygplatsen bör "ledas" fram till passkontrollen, något som sker vid vissa internationella flygplatser. Genom strikta krav på dokument skulle polisen få en chans att avvisa brottslingar som söker sig hit och under falska premisser.

I reservation 25 föreslår vi att lagen bör ändras så att den utlänningslag som begått ett allvarligt brott bör utvisas om han inte kan åberopa särskilda skäl för att få stanna. Anknytningen till Sverige och uppehållstidens längd skall även i fortsättningen ha betydelse, men bedömningen bör bli stramare.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkande nr 16 och till de delar av hemställan där enighet råder.

Anf. 26 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Regeringen har de senaste åren alltmer trappat upp kriget mot flyktingarna, möjligen med flera olika bevekelsegrunder. Förra sommarens åtgärder, som bl.a. innebar ett ökat tryck på flygbolagen att stoppa flyktingarna innan de kom fram till gränsen, ledde inte till önskat resultat. De hårdare tagen mot flygbolagen var knappast avsedda att öka antalet asylsökande, utan självfallet var avsikten att få ned trycket vid gränsen till en för regeringen trevligare nivå.

Nu blev det inte så, utan tvärtom kom bulgarienturkarna plötsligt i tusentals till Sverige, samtidigt som oroligheter blossade upp i Kosovo och Libanon med större flyktingströmmar som följd. Om dessa flyktingar hade vetat vilken dålig känsla för timing de hade, skulle de kanske ha sökt sig till något annat land.

Regeringen vred då åt kranen ytterligare genom visumtvång, genom ar-

rangemang med tältförläggningar som avskräckningsmetod och andra åtgärder under hösten. Det gav inte heller avsett resultat. Det kom inte färre asylsökande till gränsen.

I december avskaffade regeringen tills vidare och utan att konsultera riksdagen tre av de fyra lagparagrafer som ger asylsökande möjlighet att få fristad i Sverige – den mest dramatiska inskränkningen i svensk flyktinglagstiftning i modern tid. Samtidigt förklarades bulgarienturkarna för icke önskvärda. Då äntligen blev det litet resultat – bulgarienturkarna slutade komma.

Det räckte ändå inte – det var fortfarande för många som hittade vägen till den svenska gränsen. Då påstod regeringen helt plötsligt, att nu var Polen ett acceptabelt första asylland, och under ganska uppmärksammade och brutala former föstes ett stort antal asylsökande tillbaka till Polen. Åtgärden var inte bara ett brott mot första-asylland-principen, eftersom Polen inte undertecknat Genèvekonventionen om första asylland. Det var ett brott också på det sättet att de asylsökande faktiskt inte hade vistats tillräckligt länge i Polen för att det skulle kunna påstås att Polen var ett första asylland. Men inte heller dessa åtgärder räckte. Det kom ändå fler asylsökande till Sverige än vad myndigheterna ville ha. I dag kommer vi troligen att skärpa attityderna ytterligare ett steg. Förvarsgrunderna, dvs. möjligheterna att låsa in vuxna, vidgas. Möjligheter att kroppsvisitera asylsökande utan att det finns brottsmisstanke införs. Kriminaliseringen av flyktingarna fortsätter.

För att dessa åtgärder skulle rättfärdigas har de ackompanjerats av ständiga anklagelser mot flyktingarna – anklagelser om att de inte är riktiga flyktingar, att de missbrukar asylrätten, att de är dokumentlösa och därmed suspekta och kanske egentligen inte flyktingar alls, att de är för många och att det kostar så mycket pengar att Sverige inte har råd längre. Och nu står regeringen förvånad över att det växer upp drakar där man har sått frön. Alla främlingsrädda och flyktingfientliga har ju dess värre kastat sig över de nya och härliga argument som de har fått. Och de har känt sig något mer förstådda – dels genom språkbruket, dels kanske framför allt genom regeringens handlingar, som visar att de främlingsfientliga grupperna delvis har haft rätt.

Vi behandlar nu två betänkanden från socialförsäkringsutskottet. Det ena gäller ett vilande lagförslag från förra året. Avsikten med vilandeförklaringen var naturligtvis som står i grundlagskommentaren, att utskottet under tiden som förslaget vilar skall samla in nytt material. I vår reservation till betänkande 19 har vi citerat den exakta lydelsen av grundlagskommentaren.

Nåväl, det blev ingen sådan insamling av information. Det blev ingen behandling, utan det blev bara en klubbning i utskottet. I efterhand fann man argumentet: "Javisst, vi har ju haft en hearing, och då kan vi hävda att vi behandlat dessa frågor." Men ingen från utskottsmajoriteten har över huvud taget väckt den här frågan eller försökt att få fram mer material för att kunna diskutera de lagparagrafer som förklarats vilande. Det hade väl ändå rimligtvis varit utskottsmajoritetens uppgift, eftersom riksdagens beslut faktiskt var sådant.

Nåväl, detta förändrar kanske inte behandlingen i dag, men det hade ändå varit trevligt om vi hade följt tankarna bakom grundlagen.

De förslag i betänkandet nr 19 som vi i folkpartiet är mest upprörda över är naturligtvis förslaget om att barn skall kunna tas i förvar, förslaget om utökningen av möjligheterna att ta vuxna i förvar och förslaget om kroppssvitering av asylsökande, som ger en möjlighet att, även när brottsmisstanke inte föreligger, visitera just asylsökande.

En hel del organisationer har protesterat mot den försämring av rättssäkerheten för asylsökande som skett genom förra sommarens beslut och genom de beslut som vi kommer att fatta i dag. Bland dessa är Rädda Barnen. Många organisationer, kanske särskilt Rädda Barnen, kan inte anklagas för att vara ute i partipolitiska ärenden. De är intresseorganisationer, i detta fall för barnen, oavsett vilken politisk uppfattning barnen har. Därför hade det ändå varit trevligt, om majoriteten i utskottet hade lyssnat litet mer till dessa organisationer. Jag skulle vilja citera ur den skrivelse som Rädda Barnen den 21 maj skickade till socialförsäkringsutskottet – jag kan inte formulera argumenten bättre själv:

”Rädda Barnen utgår ifrån att riksdagen kommer att bereda dessa förslag ytterligare innan de tas upp för skriftligt beslut.

I diskussionen hittills har från många håll framförts starka skäl bl.a. mot förvar av barn. Ett förbud mot en sådan regel har förordats av bl.a. Förenta Nationernas flyktingkommissarie, socialstyrelsen, ombudsmannen mot etisk diskriminering Peter Nobel, Sveriges advokatsamfund, juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, svenska kyrkan, Sveriges frikyrkoråd och motionärer från alla politiska partier utom moderata samlingspartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Rädda Barnen anser i detta läge befogat att en omprövning sker av det diskuterade förslaget och vi har i bifogade promemoria sammanfattat våra huvudsakliga skäl.

Socialstyrelsen har den 7 mars 1988 hemställt hos regeringen att den måtte ge socialstyrelsen och rikspolisstyrelsen i uppdrag att utreda hur alternativ till ett förvarstagande av barn skulle kunna utformas. Rädda Barnen anser att den starka meningsbrytningen kring den av regeringen föreslagna regeln om förvar av barn bör leda till att socialstyrelsens förslag beaktas.”

Rädda Barnen skriver vidare:

”Bland de vilande förslagen på riksdagens bord finns även ett förslag att en vuxen asylsökande skall kunna tas i förvar av utredningsskäl. Blir det förslaget godkänt, ökas det antal fall där i en asylsökande barnfamilj en av de vuxna genom ett förvarsbeslut kan separeras från barnen. Detta vore en olycklig utveckling, som ej bör godtas. Många flyktingbarn kommer hit med svåra upplevelser bakom sig, upplevelser som utsatt dem för hot och extrem stress. Många har sett människor, ofta i den egna familjen, dödas, misshandlas, försvinna. Separation från någon familjemedlem eller någon nära släkting kan hos barnet ha skapat ett tillstånd av ångest och rädsla. För ett sådant barn är det djupt traumatiskt om den första upplevelsen i Sverige blir att t.ex. fadern försvinner därför att han tagits i förvar av utredningsskäl. Att detta blott sker för några dagar är inte avgörande. Små barn förstår varken tidsbegränsningen eller syftet med förvaret.”

Folkpartiet har ständigt kritiserat idén att man skall kunna ta flyktingbarn i förvar, låsa in dem just därför att de är flyktingbarn. Det är mer än vad vi gör ens med brottsmisstänkta svenska barn. Det är inte en princip som präg-

las av barns likhet inför lagen. Det är inte heller någon princip som präglar en respekt för barnens känslor och för hur de mår.

Statistiken visar att under årets tre första månader har 103 barn tagits i förvar. Det betyder att kanske ett barn om dagen blir inlåst. Det gäller visserligen en kortare tid – i de flesta fall en till tre dagar – men de blir inlåsta och i praktiken fängslade. Det här är inte acceptabelt. Vi vill inte ha det så. Även om vi vet att vi kommer att förlora voteringen i dag, tänker vi slåss för den enkla principen att man inte skall låsa in barn, eftersom detta skadar barnen så oerhört. Vi kommer att återkomma.

Många punkter gällande rättsäkerheten tas upp i betänkandet om flyktingpolitiken. De allra flesta av dessa punkter har folkpartiet haft uppe tidigare, och jag tänker inte orera om alla dessa punkter utan bara helt kort beröra några enstaka.

Det första som vi är mycket bekymrade över är att regeringen alltmer kommit att använda viseringar som ett medel för att hindra människor att nå fram till Sveriges gräns. Det kan aldrig någonsin varit meningen med viseringar att de skall kunna användas som ett vapen mot flyktingar. Ändå har regeringen, kanske framför allt under det senaste året, mer naket än tidigare utnyttjat viseringsinstrumentet för att stoppa flyktingar. Så fort det sker en ökning av brotten mot mänskliga rättigheter i något land i Sveriges närhet, införs omedelbart ett viseringskrav, eftersom vi vet att det i ett sådant läge kommer flyktingar hit och söker asyl. Det har ingen förankring i någon flyktingrätt att utnyttja viseringsinstrumentet på detta sätt.

Vi har också på grund av regeringens decemberbeslut föreslagit ändring av formuleringen "särskilda skäl" i de paragrafer som nu tills vidare varit vilande om de-facto-flyktingar, krigsflyktingar och flyktingar av humanitära skäl. Det gör vi därför att vi inte anser att det är tillräckligt starka skäl för Sverige att säga nej till människor som har ett faktiskt skyddsbehov att vi har problem med inkvarteringen och med utredningsapparaten. Därför föreslår vi att denna formulering byts ut mot "synnerliga skäl", som ger en mycket hårdare begränsning och som gör att man inte kan vägra människor med skyddsbehov asyl med mindre än att det råder en extrem situation, en krigssituation eller något liknande.

Vi tar åter också till diskussion upp de försämringar av rättssäkerheten som skedde förra sommaren med möjlighet att göra anteckning om oklar identitet, att öka transportörernas kostnadsansvar liksom andra åtgärder som vi anser innebär en klar försämring av flyktingars rättssäkerhet. Jag vill åter igen hävda att anteckning om oklar identitet i flyktingars dokument är en åtgärd som Sverige vidtagit i klar strid mot UNHCRs rekommendation.

För att stärka rättssäkerheten och för att om möjligt åstadkomma beslut som gör att fler av de s.k. riktiga flyktingarna – flyktingar med riktiga skäl – kan stanna och att man kan sälla bort dem som kanske har svagare skäl har vi år efter år föreslagit att man skall införa offentligt biträde vid gränsen och ett system med advokatjour. Vi upprepar dessa krav även i år.

Sammanfattningsvis är vi i folkpartiet övertygade om att med rättssäkerheten i högsätet skapas en bättre respekt för den svenska flyktingpolitiken, vi skapar ett värdigare flyktingmottagande och lever upp till de ideal som vi

annars bekänner oss till enbart i ord. Rättssäkerheten för flyktingar är för oss ett grundläggande element i en liberal flyktingpolitik.

Med detta yrkar jag bifall till alla folkpartiets reservationer till socialförsäkringsutskottets betänkanden nr 16 och 19.

Anf. 27 RUNE BACKLUND (c):

Herr talman! Vi behandlar nu ytterligare två betänkanden om flyktingpolitiken.

I socialförsäkringsutskottets betänkande 16 behandlas regeringens flyktingsskrivelse, vilken i sig innehåller en utförlig redovisning av händelseutvecklingen både nationellt och internationellt under år 1989.

Herr talman! Det finns anledning att något vidga perspektivet när vi nu kan blicka tillbaka på hela 80-talet. Flyktingpolitiken är ett område som under det gångna årtiondet genomgått mycket kraftiga förändringar. Under de första åren på 80-talet hade vi ungefär 4 000 asylsökande om året. Under budgetåret 1989/90 blir slutsiffran innemot 40 000.

Det kan väl, som någon i debatten påpekåt, sägas vara ett tecken på att under 80-talet har världen kommit till Sverige.

Det fanns tidigare endast ett fåtal asylländer, medan det nu finns en mångfald. Vi har fått en helt annan mottagningsorganisation; vi har förändrat det mesta i det flyktingmottagandet som vi hade i början av 80-talet.

I statistiken för det gångna årtiondet kan man spåra en utveckling mot att skälen för asyl har blivit svagare. En jämförelse mellan åren är dock svår att göra, eftersom praxis har förändrats. Det är trots allt ganska klart att de som fått uppehållstillstånd med hänvisning till flyktingkonventionen framför allt under andra hälften av 80-talet har blivit färre. Man kan konstatera att antalet under de sista åren av 80-talet låg runt 20 %, och under 1989 var antalet t.o.m. lägre.

Vi har under samma tid förändrat hela vår organisation för att ta emot, utreda och slussa ut flyktingarna. Vi har gjort det vid två tillfällen. Den ena omorganisationen genomfördes i början av 80-talet, 1984–1985, och innebar att man överförde dessa frågor från arbetsmarknadsverket till invandrarverket och att vi fick systemet med kommunalt flyktingmottagande, som ju är ställt under debatt. Jag skall något kommentera den debatten. Den andra delen av omorganisationen är de förändringar av invandrarverket som gjordes i samband med beslutet 1988/89.

Vi kan konstatera att vi har genomfört dessa stora omändringar och att vi dessutom mellan omorganisationerna har satt in ett antal s.k. krispaket för att lösa akuta problem. När vi står med facit i hand kan vi konstatera att vi vid varje omorganisation och i samband med varje krispaket har underskattat antalet asylsökande och åstadkommit en för liten utrednings- och mottagningsorganisation.

När vi fattade beslutet om den stora omorganisationen 1984–1985 då invandrarverket tog över hela ansvaret, uppskattade vi antalet asylsökande per år till mellan 4 000 och 5 000. I verkligheten blev antalet ungefär 10 000 året efter. När vi fattade beslutet SIV 89 dimensionerades mottagningsapparaten till 20 000 asylsökande, och som jag sade tidigare blir det under det här budgetåret i verkligheten fråga om inemot 40 000.

Detta förhållande har skapat många problem inom flyktingpolitiken under det gångna årtiondet. Ett av de problemen är att man har fått vänta länge på beslut i asylärenden, och det har lett till att vi har tvingats ändra praxis för att inte tvingas utvisa människor som har bott i vårt land under en lång tid. De långvariga förläggningstvivelserna och över huvud taget det faktum att människor skall vänta på plats både i förläggningarna och i kommunerna har lett till debatter om hurvida man skall få arbeta under asyltiden, att det leder till att de asylsökande passiviseras, osv.

Man kan också konstatera att de proppar som har funnits i systemet har lett till att kostnaderna för flyktingpolitiken har stigit brant under 80-talet. Vi beräknade kostnaderna för 1989/90 till mellan 5 och 6 miljarder, men kostnaderna ligger alltså redan efter ett år drygt 2 miljarder högre än vad vi förutsatte i vårt beslut 1989.

Som jag sade i mitt anförande i det förra ärendet anser jag att man kan dra en slutsats av detta, nämligen att hela vår mottagningsorganisation måste göras mycket mer flexibel. Det är omöjligt att i ett riksdagsbeslut eller en budgethantering låsa de fasta resurserna i invandrarverkets verksamhet. Det måste i stället vara ett mycket mer flexibelt system som går att anpassa till olika situationer. Jag tycker att detta är en slutsats som vi måste ta med oss från 80-talet, när vi nu tittar på hur 90-talets flyktingpolitik skall utformas.

Den andra frågan gäller förhållandet mellan staten och kommunerna och hanteringen av det kommunala flyktingmottagandet. Vi fattade för några veckor sedan ett nytt beslut om hur ersättningssystemet skall se ut i kommunerna, vad som skall ske i det kommunala flyktingmottagandet. Sveriges flyktingpolitik bygger på en arbetsfördelning mellan å ena sidan staten, vars organ är polisen och invandrarverket, och å andra sidan landets kommuner. Staten beslutar om regelverket och tar det ekonomiska ansvaret, medan kommunerna skall stå för den praktiska utslussningen i samhället.

Man kan enligt min uppfattning se spår av att det under de senaste åren har blivit tydligare att det finns en skillnad mellan å ena sidan kommunernas förmåga och önskan att ta emot flyktingar, och å andra sidan det som är statens ambitioner i och med att staten har kontrollen över regelverket.

Invandrarverket har på något sätt kommit att i detta sammanhang bli en buffert. Jag tycker att bilden av invandrarverket som ett badkar, där verket varken har kontroll över tillflödet eller utflödet, är en ganska bra beskrivning av invandrarverkets situation i dag. Invandrarverket har nämligen tvingats anordna förläggningssysselsättning, slussverksamhet, tillfälliga förläggningar och allt vad som nu finns i gång. Resultatet har blivit väldigt stora kostnader på grund av att man dels inte kan få fram utredningar i tid, dels inte kan få fram tillräckligt med kommunplatser. Det finns ju i dagsläget ungefär 7 000 flyktingar med uppehållstillstånd som väntar på kommunplats.

Kommunerna har å sin sida vid förhandlingar med invandrarverket nämnt olika problem som är välkända, nämligen bostadsbristen och, i vissa delar av landet, arbetsmarknadsproblem. I några fall kan man också konstatera att politikerna utan att säga det rent ut antyder att de är rädda för någon form av lokala, främlingsfientliga opinioner och att de av den anledningen inte vill öka sitt mottagande. I en del fall kan man nog säga att kommunpolitikerna har varit alldeles för ambitiösa i sitt mottagningsprogram och att det i sig har

blivit ett hinder för en ökning av mottagandet. Dessa politiker har avvisat lösningar såsom provisoriska bostäder och liknande.

Vi kan emellertid inte i fortsättningen ha en situation av obalans mellan å ena sidan det system enligt vilket staten accepterar asylsökande och flyktingar i landet, och å andra sidan den förmåga som kommunerna har att ta emot och slussa ut flyktingar. Vi kan inte ha kvar den situationen under någon längre tid, eftersom den situation vi har nu, med en stor sluss- och förläggningsverksamhet, då kan bli någonting permanent även under 90-talet. En del debattörer menar att detta skulle kunna bli ett led i att vi får främlingsfientliga strömningar eftersom "Svensson" i allmänhet då ser flyktingarna som sysslolösa när de inte blir utslussade i samhället på rätt sätt.

Den slutsats man enligt min mening måste dra av detta är att det är nödvändigt att finna en gemensam linje mellan staten och kommunerna om hur stor flyktingmottagning vi kan klara av, vad som så att säga är praktiskt genomförbart. Om det inte finns en samsyn mellan kommunerna, som skall göra det praktiska arbetet, och staten, som håller i regelverket, då kommer vi hela tiden att leva med den akuta situation som innebär att vi får problem med förläggningsverksamhet. Det blir då, framför allt flyktingarna som blir förlorarna, eftersom de får sitta emellan när systemen inte fungerar.

I detta sammanhang finns det kanske anledning att något kort kommentera något som man från framför allt folkpartiets sida har tagit upp till diskussion under senare tid, nämligen frågan om man skall överge systemet med en särskild mottagningsorganisation och i stället ha en direktutflyttning i samhället. Innan man går vidare i den typen av resonemang skall man kanske ha klart för sig varför vi har nuvarande mottagningssystem, varför, om man går tillbaka till grunderna, AGFA-reformen över huvud taget kom att diskuteras och genomföras.

Anledningen var att man före 1984 framför allt i storstäderna ansåg att man fick ta emot en alltför stor andel av antalet flyktingar i landet och att man ansåg det vara rättvisare att fler kommuner fick ta del i det arbetet. Om man lämnade systemet med utflyttning via kommunplatser och annat, skulle jag kunna tänka mig att en större andel av de asylsökande eller flyktingarna återigen i första hand kommer att välja storstäderna. Man kan se hur svårt det under de senaste åren har varit för invandrarverket att över huvud taget teckna avtal med de största kommunerna. Man kan också se att politikerna här i Stockholm i stor politisk enighet har varit väldigt restriktiva i de avtal som skrivits med statens invandrarverk, i vilka man har lagt in ett antal förbehåll som syftar till att begränsa antalet flyktingar som tas emot under de närmaste åren framöver.

Även om jag förstår att det finns ett gott syfte med de tankegångar folkpartiet framför, är jag inte säker på att dessa tankegångar löser de problem man i folkpartiet tror sig lösa, dvs. att det skulle leda till en minskning av riskerna för främlingsfientlighet och lokala opinioner. Om trycket ökar på ett fåtal bostadsområden eller områden i storstäderna, blir förmodligen reaktionen där densamma som den som har uppstått i anslutning till de platser där nu invandrarverket bygger förläggningar eller i de kommuner som har försökt ta emot fler flyktingar och ordna det genom tillfälliga bostäder. Jag

är inte säker på att man därigenom har löst grundproblematiken, även om jag förstår att det finns goda ambitioner bakom.

Utan tvivel måste man fundera över om det kommunala flyktingmottagandet kan ha den utformning det har i dag om vi skall klara samordningen mellan det som är statens åtagande och det som är kommunens åtagande i den här delen.

Det finns flera frågeställningar som det enligt min uppfattning finns skäl att fundera kring med anledning av det som har hänt under 80-talet. Jag talade tidigare om antalet asylsökande som har beviljats asyl inte med hänvisning till att de uppfyller konventionen utan mer av humanitära skäl.

Det är i detta sammanhang intressant att se hur opinionen uppfattar de olika skälen för asyl. I anslutning till Kimstaddebatten gjordes det en liten opinionsundersökning som anordnades av något av de regionala TV-bolagen. Det visade sig att när man gick ut och frågade vilka skäl som skulle väga tyngst när man tog emot flyktingar, placerades de humanitära skälen av Kimstadborna högst, medan däremot de politiska skälen, de som i vår nuvarande lagstiftning väger tyngst, kom betydligt längre ner i den allmänna opinionens uppfattning om vilka skäl som skulle gälla för flyktingmottagandet.

Den fråga som vi då måste ställa oss är om vi skall förändra någonting i det svenska flyktingmottagandet och om en sådan förändring skall ske i riktning mot en minskning av antalet mottagna spontant inresande flyktingar och ökar den humanitära delen där flyktingar kommer via kvot från olika typer av flyktingläger. Jag tycker att det finns anledning att ha en ganska öppen och rak diskussion om detta.

Det är bara att konstatera att det här i kammaren finns mycket olika uppfattningar. Maria Leissner från folkpartiet säger att det inte får bli några inskränkningar i asylrätten. Gullan Lindblad har här tidigare å andra sidan argumenterat för en övergång till ett mer renodlat kvotsystem. Jag tror att det är mycket viktigt för den svenska flyktingpolitiken att alla partier ändå försöker att hitta någon gemensam samsyn på detta område. Förutsättningen för att vi skall kunna ha en sammansatt, generös flyktingpolitik är att vi alla på något sätt söker samlas kring en gemensam uppfattning om hur den här fördelningen skall vara. Det har stor betydelse för hur vårt flyktingmottagande skall se ut.

Det finns uppenbara fördelar ur flyktingarnas synvinkel med att öka andelen kvotmottagna. De är klara, utredda och färdiga när de kommer till gränsen. De behöver alltså inte placeras på sluss- och utredningsförläggningar eller på vanliga förläggningar, utan de kan flytta direkt till kommunerna och ingå i det kommunala mottagningsprogrammet. Det finns uppenbara fördelar med detta. Å andra sidan blir frågan: Vad får det för konsekvenser att begränsa asylrätten?

Om vi ser på de länder som ligger närmast i Europa ser vi en utveckling där fler och fler länder begränsar antalet flyktingar. En fråga som vi också måste ställa oss är: Kan Sverige ensamt behålla egna asylregler, om hela omvärlden begränsar asylrätten, utan att vårt flyktingmottagande blir totalt kaos? Dessa frågeställningar måste vi öppet debattera och diskutera utan att vi kommer i affekt och utan att vi skyller varandra för att vara flyktingfient-

*Flyktingpolitiken
och tvångsmedel
i utlänningslagen*

liga och invandrarfientliga och åstadkommer debattklimat som gör det omöjligt att diskutera hur vår flyktingpolitik skall se ut.

Det är sådana tankegångar som ligger bakom det krav som vi i centerpartiet framförde i en motion i början av året i anslutning till flyktingkrisen. Vi menar att vi måste dra slutsatser av 1980-talets flyktingutveckling. De erfarenheterna måste ligga till grund för en utformning av en flyktingpolitik för 90-talet.

Vi kan konstatera att en mycket stor del av det som blir vår flyktingpolitik naturligtvis i hög grad formas av vad som händer i vår omvärld. Vi kan se en rad förändringar som kommer att påverka flyktingsituationen i Europa och emigrationsrörelserna över huvud taget i Europa och i hela världen. Det måste vi naturligtvis väga in i den flyktingpolitik som vi förhoppningsvis skall kunna vara överens om.

Vi i centerpartiet är glada över att regeringen nu har sagt sig vara beredd att diskutera. Det står också i utskottsbetänkandet att man på grundval av de diskussionspromemorior som har upprättats inom departementen vill fortsätta en diskussion om hur 90-talets flykting- och invandrapolitik skall se ut, och det skall förmodligen formuleras ett nytt ställningstagande år 1991. Fram till dess skall det ske ett utredningsarbete.

Jag vill understryka att vi i centern anser att det är oerhört viktigt att vi kan ha en mycket fri och öppen debatt om detta. Jag sade i mitt förra anförande här i dag att vi inte får sopa problemen under mattan. Det om något bidrar till att skapa opinioner som bygger sina inställningar på uppgifter och argument som sprids av organisationer som inte har någon anledning att hålla sig till sakliga fakta. Genom att sopa problemen under mattan ger vi dem näring. Det är därför som vi måste kunna ha en mycket rak och öppen debatt utan att hänfälla till att beskylla varandra för att vara invandrarfientliga och annat.

Det handlar trots allt om att försöka åstadkomma en så bra flyktingpolitik som möjligt för vårt land. Vi måste se till att den flyktingpolitiken får en sådan utformning att flyktingarna tas emot och får goda möjligheter att verka och leva i det svenska samhället framöver.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 19 behandlar en del förslag som uppsköts vid behandlingen av utlänningslagen. För att spara kammarens tid vill jag för centerpartiets del, då föregående talare redan har argumenterat för reservationen om förvarstagande av barn, yrka bifall till reservation 2 till socialförsäkringsutskottets betänkande 19.

Anf. 28 MARIA LEISSNER (fp) replik:

Herr talman! Jag vill göra en kort kommentar till den diskussion som Rune Backlund drog i gång om spontan- och kvotflyktingar.

Det vore naturligtvis ganska bekvämt för Sverige att ha kvotflyktingar i stället för spontanflyktingar. Men problemen är flera. Det största problemet är att vi i så fall blir tvungna att lämna Genève-konventionen. Det tror jag egentligen inte att något parti i riksdagen är berett att föreslå.

Ett annat problem gäller flyktingarna själva. Kvotflyktingarna kommer huvudsakligen från läger i tredje världen. De allra flesta har ett skydd, även om det är ett dåligt skydd. Det är bara några enstaka flyktingar som via kvo-

ten kommer direkt från sitt eget hemland, egentligen innan de juridiskt sett har blivit flyktingar.

De spontanflyktingar som kommer till Europa och till Sverige kommer huvudsakligen från Östeuropa och från länderna i Mellersta östern. De har inga läger att resa till varifrån de kan bli rekryterade till länder via någon kvot. De har faktiskt inte tillgång till några andra flyktingläger än dem som vi gör i ordning i Västeuropa. De spontanflyktingar som kommer till Sverige är flyktingar från vårt närområde. De flyr hit precis som båtflyktingar från Vietnam eller cambodjaner flyr till sitt närmaste grannland för att där få skydd. Det är därför egentligen inte möjligt för oss att byta spontanflyktingar mot kvotflyktingar. Äpplen och bananer är faktiskt inte samma sak.

Anf. 29 RUNE BACKLUND (c) replik:

Herr talman! Några av de påståenden som Mari Leissner gör är helt riktiga. Det finns ett antal mycket svåra avvägningar som måste göras. Men uppenbarligen pågår det i dag en diskussion om vad man skall lägga in i begreppet flykting och hur man skall definiera flyktingbegreppet. Det gäller inte bara i vårt land, utan det gäller hela Europa och för FNs flyktingkommissarie.

Vi har anledning att delta i den diskussionen. Även om huvuddelen av de flyktingar som har kommit hit har kommit från vårt närområde, som Maria Leissner säger, får vi hoppas att den utveckling som sker i vårt närområde kommer att innebära att behovet att fly från dessa länder minskar radikalt under 90-talet.

Då uppstår problemet hur vi skall hantera situationen i de områden som ligger utanför Europa och hur man skall hantera konflikter där. Det är bara att konstatera att huvuddelen av de s.k. de facto-flyktingar, som denna debatt i mycket handlar om i dag, finns och kommer ifrån områden i framför allt Asien, Afrika och Mellersta Östern.

Anf. 30 ALEXANDER CHRISOPOULOS (v):

Herr talman! Det blir alltmer uppenbart för alla att Sverige inte kan föra en flyktingpolitik helt oberoende av det som händer i vår omvärld. Det är uppenbart för alla, åtminstone för de personer som är initierade i flyktingfrågor, att det är nödvändigt för oss att ta hänsyn till de förändringar som sker på flyktingpolitikens område i framför allt Europa, och det oavsett våra strävanden till anpassning till EG.

Oavsett om vi anpassar oss eller inte till den gemensamma restriktivare flyktingpolitik som förs inom EG kommer vi att påverkas av dess utformning. Självfallet kommer de stora flyktingströmmar som i dag vänder sig till Europa om de inte får chans att komma in där att vända sig till det land som har en mer human flyktingpolitik, och Sverige kan alltså inte lösa hela Europas flyktingproblem. Det är ett faktum som vi måste ta hänsyn till. Det är inte självklart att politikerna och de politiska partierna i Sverige kan utforma en flyktingpolitik med fullständig valfrihet, dvs. valfriheten att välja det bästa möjliga humana resultatet, utan vi måste anpassa oss till den omvärld vi lever i.

Det finns en inbyggd motsättning i flyktingpolitiken. Samtidigt konstate-

rar vi att vi inte kan leva upp till de målsättningar som vi har åtagit oss i och med att vi har undertecknat Genèvekonventionen. Genèvekonventionen förpliktigar oss att ta emot alla som kommer till Sverige och som är berättigade att få politisk asyl. All denna inbyggda motsättning framkommer också i den dubbelbottnade politik som vi har i dag.

Vi för alltså en politik i allmänhet för att slå vakt om de demokratiska fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Det har dokumenterats tidigare. Vi har kämpat för att familjer skall kunna återförenas. Det gäller bl.a. fall från de tidigare socialistiska länderna.

I dag finns det personer som söker visum för att besöka släktingar i Sverige som är politiska flyktingar från Iran. Men dessa personer får inte besöksvisum. Skälet till att de inte får besöksvisum är att det har dokumenterats att 20–30 % av dessa personer kommer att "hoppa av" till Sverige och söka politisk asyl. Ja, än sedan då? Sverige har förpliktigt sig att ge dessa personer politisk asyl om de är berättigade till det. För att undvika detta förhindras alltså familjer att återförenas för personer som kommer från vissa länder, t.ex. Iran. Det är ett exempel på den dubbelbottnade politik vi för dag.

I dag finns det en lagstiftning som säger att när en utländsk medborgare gifter sig med en svensk medborgare eller med en person som har rätt att vistas i landet, får denna person inte uppehållstillstånd utan ett s.k. periodiskt uppehållstillstånd som omprövas var sjätte månad under en tvåårsperiod. Detta är för att det skall gå att utröna huruvida äktenskapet är ett skenäktenskap eller inte. Varför skall vi utsätta dessa människor för denna förnedrande behandling genom dessa förhör som polisen genomför? Jo, för att vi är rädda för att folk skall utnyttja skenäktenskapet som en metod för att komma till Sverige. Det försöker man alltså att förhindra med hjälp av denna lagstiftning om skenäktenskap. Resultatet har blivit att vår egen lagstiftning har möjliggjort en omfattande slavhandel med kvinnor som utnyttjas av svenska män och skickas sedan tillbaka till sina hemländer om de inte passar. Det finns åtskilliga exempel på svenska män som har gift sig fyra fem gånger med kvinnor från utlandet som de sedan utnyttjat grovt. Rädslan för att folk skall komma till Sverige ligger bakom denna tankegång.

Man kunde ge många exempel. Men i alla dessa exempel framkommer denna motsättning. Å ena sidan säger vi att alla människor är en tillgång, att medmänsklighet, solidaritet och de humana värdena måste vara vägledande för våra politiska handlingar. Å andra sidan betraktar vi dessa människor som potentiella lycksökare. Dessa människor misstänkliggörs. Vi föreslår åtgärder för att granska deras identitet, och vi överlåter den polisiära myndighetskontrollen till olika trafikbolag. Vi behandlar över huvud taget dessa människor som problem som kommer till Sverige och som vi vill bli av med.

Frågan är om det finns fog för detta. Det är möjligt att det finns fog. Det är möjligt att hela denna dubbelbottnade politik bygger på den inbyggda motsättningen. Det är också möjligt att alla de restriktioner som i dag finns, allt det misstänkliggörande som i dag finns, visumtvång osv. som stoppar människor att komma till Sverige och söka politisk asyl är befogade.

Så länge vi har den lagstiftning som finns i dag, så länge vi har de beslut som riksdagen har fattat, så länge vi har den i programmatiska ordalag humana och generösa flyktingpolitiken som skall bygga på solidaritet, omtanke

och medmänsklighet, måste vi slå vakt om de traditionella värderingarna. Hela det solidariska samhället bygger på dessa värderingar. Vi har inte råd att ifrågasätta dem. Så länge vi har denna inriktning får regeringen finna sig i att oppositionspartierna har som sin uppgift att se till att de beslut som vi fattar också verkställs.

Jag tror inte ett enda ögonblick att regeringen är motståndare till dessa värderingar, och jag tror inte heller ett enda ögonblick att regeringen inte vill slå vakt om värderingarna. Regeringen har antagligen goda skäl till att använda sig av den dubbla politiken. Men frågan är om vi kan fortsätta på det sätt som vi agerar i dag. Vad är effekterna av de dubbla budskapen? Styrks förtroendet gentemot politikerna, de politiska partierna och de beslut som vi fattar i riksdagen med hjälp av den dubbla politiken? Vad är det i så fall som är lösningen?

Problemet måste lösas. Vi måste kunna precisera vad vi menar med generös och human flyktingpolitik. När jag talar med Johansson på varvet säger jag till honom att det är viktigt att slå vakt om solidariteten i det här samhället. Det är viktigt inte minst med tanke på att om solidaritet avskaffas kommer de svaga grupperna i samhället att drabbas. Det är viktigt att vi inte delar mänskligheten i vi och dem. Vi är svenskar och de andra är flyktingar, och flyktingarna behandlas annorlunda. Nästa gång drabbas någon annan grupp – det kan vara handikappade, pensionärer eller kanske kvinnor – om vi inte slår vakt om principen om solidaritet. Johansson säger att han är överens med mig. Men när han frågar mig vad jag menar med human och generös flyktingpolitik och solidaritet, är det viktigt att jag kan svara på frågan.

Vi från vänsterpartiet säger att en human och generös flyktingpolitik inte behöver utgå från Sveriges folkmängd eller – i jämförelse med andra länder – antalet flyktingar som Sverige tar emot. Vi kan lika gärna se på förhållandet till vår levnadsstandard, inkomst per capita, demokratiska traditioner eller arbetarrörelsens grundläggande principer och på så sätt ändå utöva en generös flyktingpolitik och ta emot ännu fler flyktingar än vad vi gör i dag.

Det är viktigt att de andra partierna försöker definiera vad de menar med en generös och human flyktingpolitik. Vad innebär det i verkligheten? Folk kräver en definition. Så länge vi inte definierar klart vad vi menar, så länge vi inte ger svar på den inbyggda motsättningen som i dag finns i flyktingpolitiken, skapas denna misstro, misstänksamhet och allmänna rädsla som kan leda till den öppna rasism som vi har i dag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga reservationer från vänsterpartiet i föreliggande betänkanden.

Anf. 31 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Vi skriver historia varje dag. Den tid kommer när vi och det som nu händer blir historia. Hur skall omdömet om den här tiden låta? Kommer det att heta att en våg av rasism drog genom landet? Det måste vi förhindra. Vi kan inte acceptera att framtidens dom över den här tiden blir att det 1990 drog en våg av rasism genom landet. Vi måste på alla fronter motarbeta detta.

Vi ser de nya svenskarna överallt. De tillhör nuet, och de tillhör framtiden. En ganska stor grupp av svenska invandrare tillhör redan historien. Vi

*Flyktingpolitiken
och tvångsmedel
i utlänningslagen*

måste acceptera både historien – den kan vi ändå inte göra någonting åt – och nuet, den verklighet som råder i landet. Det ligger möjligheter i detta. De nya svenskarna som kommer hit är en resurs för framtiden. De utgör naturligtvis en kulturell och en personlig resurs, men också en arbetskrafts-resurs som kan användas för att bygga upp landet. Sverige är ett litet land. Vi kan gott och väl ta emot flyktingar för att främja en god utveckling för framtiden.

Alexander Chrisopoulos tog upp risken för att man, om man behandlar människor och djur okänsligt och kallt, till sist blir okänslig och kall. Genom att skada andra människor skadar vi också oss själva.

Alexander Chrisopoulos talade också om den grupp som står utanför samhället och som ger sig på de svagare. Det är inte bara denna grupp som inte accepterar reglerna som står utanför samhället, utan det finns ytterligare en grupp: de människor som befinner sig på våra förläggningar. Det är en blandad grupp av människor som också står utanför vårt samhälle, men som utlänningslag i Sverige har de vissa rättigheter enligt grundlagen som de inte alltid får tillgodosedda.

Också miljöpartiet de gröna vill ha en enig flyktingpolitik. Det är inte fråga om annat. Det vill alla ha. Men den enighet som majoriteten vill uppnå är att alla skall tycka i enlighet med majoritetsförslagen. Förra året var 50 reservationer fogade till betänkandet om utlänningslagen plus de vilande punkterna. Majoriteten har inte på en enda punkt ändrat på någon bokstav efter oppositionens önskemål. Vad är det för sorts enighet? Enighet uppnår man genom att ge och ta. Här har man icke rättat sig efter den opposition som ändå fanns inom tre partier.

Herr talman! Vad innebär överhetens ansikte? Vad visar överheten som sin avsikt och vad tillåter den? Vad sanktioneras av överheten i Sverige när det gäller flyktingpolitiken? Jo, man kriminaliserar asylsökandet i sig genom att lagstifta om tvångsätgärder, ta till undantagsparagrafer och tala om missbruk av asylrätten. Begreppen "missbruk av asylrätt" och "falska flyktingar" infördes i vårt språkbruk genom ett pressmeddelande bestående av sex punkter. Etablissemangen i detta sammanhang består av regeringen, statliga verk, poliser m.m. och den byråkrati som hänger samman med deras verksamhet.

Invandrarministern berömde Bert Carlssons flyktingförläggning. I ett TV-program sade hon att den är bättre än de flesta andra. Där förekommer det inga terrordåd – precis som om Sveriges övriga förläggningsschefer skulle rå för vad som hänt där! Det är ändå inte förläggningsscheferna som har inflytande över om det blir terrordåd eller inte. Utläningarna tycker att det är bra att de får arbeta, även utan lön. Också miljöpartiet anser att de asylsökande skall få dämpa sin ångest och apati med meningsfull sysselsättning, t.ex. genom att arbeta. Men då skall de ha betalt, så att de själva kan bekosta sin lägersvistelse med den lön som de får när de arbetar.

Också socialdemokraterna tycker att det är bra att de asylsökande arbetar, dvs. om de inte får lön. Socialdemokraterna har alltid stått på lönearbetarnas sida, men här gäller visst andra regler. Ingvar Carlsson talar om full sysselsättning för alla, och det borde också omfatta de asylsökande som finns i Sverige. För att det inte skall bli något missförstånd vill jag betona att jag

inte menar att vi kan garantera de asylsökande full sysselsättning. Men de skall ha rätt att få arbeta om de vill och om det går att ordna arbete.

Är Sverige på väg tillbaka till främlingsfientlighet och invandrarhat? Vi har under århundraden varit mycket restriktiva mot utlännningar och tagit in enbart högt utbildade till hovet eller till bergsbruket. Vårt gamla förtryck av t.ex. zigenare är känt sedan länge. Vi har t.o.m. förtryckt vår egen urbefolkning, samerna.

Nej, låt oss ta väl hand om våra nya svenskar och låt dem få göra rätt för sig. Det vill de ju själva.

I dag befinner vi oss i ett läge som vi tidigare endast talat om och som vi egentligen inte trodde skulle bli verklighet. Dagens proposition handlar om tvångsåtgärder mot en av de mest utsatta grupper vi har i samhället, nämligen flyktingarna. Propositionen innehåller även förslag om tvångsåtgärder mot barn. Det här ärendet fick inte stå först på dagens lista, utan det fick komma när dagen var litet framskriden.

Den nya utlänningslagen antogs till största delen den 31 maj 1989 och trädde i kraft den 1 juli. Betänkandet då innehöll över 50 reservationer, huvudsakligen från tre partier. Lagförslaget förklarades vilande på tre punkter, nämligen när det gäller kroppsvisitering, förvar av barn och utökat förvar av vuxna. I vilken lag skulle svenskar acceptera att det blev tillåtet att sätta barn i förvar på det sätt som man gör med utländska barn? Det är ganska horribelt. Sedan den 31 maj förra året har tre partier i Sveriges riksdag förklarat sig beredda att acceptera de tre vilande punkterna. Nu finns barn i förvar. Utredningsförvar tilläts nu under 48 timmar, tidigare var det högst 6 timmar. Det införs också förvar på grund av oklar identitet och kroppsvisitering. Dessutom finns i invandrarverkets eget språkbruk något som kallas att ta i "milt förvar", dvs. att de asylsökande inte utan vidare får lämna flyktingförläggningarna. Detta har riksdagen inte fattat något beslut om. Enligt grundlagen och internationell rätt föreligger det där med stor sannolikhet ett frihetsberövande.

Allt detta ingår i kriminaliseringen av asylsökandet. Den asylsökande behandlas som en brottsling och utsätts för tvångsåtgärder i enlighet med de tre vilande punkterna. Förra året fattade riksdagen beslut om utlämning av uppgifter som lyder under sekretesslagen, både vad gäller uppgifter i sjukjournaler och uppgifter som handhas inom flyktingmottagandet eller inom socialvården. Sekretessbelagda uppgifter om svenskar är hemliga, men inte när det gäller asylsökande eller dem som har fått permanent uppehållstillstånd.

Jag har många gånger hävdat att behovet av kontroll av identitetshandlingar alltid i högre eller lägre grad kommer att finnas i samband med flyktingar. Huvudmotivet för denna kontroll framgår av s. 3 i propositionen, nämligen att det är viktigt att kunna återsända den asylsökande, och det går endast om återsändandet sker i nära anslutning till utresan från förra asyllandet.

Några av dem som gör sig av med sina handlingar skulle enligt betänkandet få stanna, andra inte. Det ligger i asylsökandets natur. Men hur skall flyktingen veta vad som gäller?

Ett annat skäl är att annars kanske terrorister skulle få stanna och even-

tuellet bli svenska medborgare. Terrorister har i allmänhet möjlighet att skaffa sig så skickligt förfälskade papper att de inte upptäcks. Men risken att det kommer in presumtiva eller möjliga terrorister kan ju inte gälla den stora andel som inte har papper.

Jag har uppgifter om hur invandrare som begått upprepade grova brott, t.ex. incest, erhållit svenskt medborgarskap, samtidigt som kurder blivit nekade svenskt medborgarskap för att de besökt ett visst kafé i Stockholm. Frågan är om vilka av dessa personer som egentligen skulle ha haft svenskt medborgarskap. Terrorister sällar man inte ut på det här sättet. Internationella brottslingar har sina papper i ordning. Så gott som all grov brottslighet är internationell. Våra grövsta svenska brottslingar kan mycket väl befinna sig i andra länder.

Den nya lagen ger vidgade möjligheter att ta vuxna över 16 år i förvar. Formuleringen "finns anledning att anta" har bytts ut mot "skäligen kan befaras". Varför byter man ut formuleringen, om det inte anses vara någon betydelseskilnad?

Tre punkter i den nya utlänningslagen vilandeförklarades, och detta i ett betänkande våren 1989 som innehöll mer än 50 reservationer. Majoritets-skrivningen har behållits. Den har inte ändrats. I vårt särskilda yttrande tar vi upp att det hade varit önskvärt om man hade kunnat jämka detta. Det här årets vilande skulle mana till besinning, men ingenting har ändrats.

Att man letar igenom bilar, resväskor m.m. är normalt tullförfarande när det kommer in människor till Sverige. Det är ingenting som vi kan ändra på i en utlänningslag. Det har ingenting med kroppsvisitation att göra. Vi i miljöpartiet yrkar avslag på förslaget om kroppsvisitation av utlänningar av andra skäl än när det gäller förmodad brottslighet. I det fallet blir andra regler tillämpliga – naturligtvis samma regler som gäller svenskar. När det föreligger misstanke om smuggling eller annan brottslighet skall man ha rätt att kroppsvisitera dem. Att man skall företa kroppsvisitation med anledning av förstaasyllandsprincipen tar miljöpartiet avstånd ifrån.

Jag yrkar bifall till de reservationer i SfU19 som miljöpartiet har skrivit under ensamt eller tillsammans med andra partier.

Vi skall här nu också behandla det omfattande betänkandet SfU16, som även det rör flyktingpolitiken. I det betänkandet behandlas många motioner som i stort sett är likalydande med dem som vi skrev förra året. Jag kommer därför inte att beröra så många av dem.

Jag är upprörd, rent sakligt och intellektuellt, på grund av de fakta som vi känner till när det gäller utlänningar och flyktingpolitiken. Jag skall upprepa varför. Vi utvisar barnfamiljer som har bott här över ett år. Vi utvisar barn som har anpassat sig i Sverige. Det kan gälla små barn. Även de barnen har en framtid som man bör värna om. De har sökt skydd i vårt land. Det kan även gälla skolbarn. I Göteborg utvisar man ensamma barn. Man utvisade 2 av 28 – möjligen var det 2 av 30 – 16–17-åringar som hade varit här länge och hade anpassat sig i skolan.

I går morse utvisades en ugandier som hade bott här i fyra år och som hotas av dödsstraff vid hemkomsten. Många torterade kurder – jag har läst papperen mycket noga – har blivit utvisade trots läkarintyg. Giftna personer – oftast män som har gift sig med svenska flickor – har blivit utvisade. Flick-

orna väntar barn eller har nyss fått ett barn. Det kallas för skenäktskap. Jag vet inte hur man skall kunna bevisa att det är ett äkta äktskap, när det inte räcker att man är lagligt gift och har ett barn tillsammans. Är det ett skenäktskap?

Svenskar som är insatta i dessa frågor och som arbetar på flyktingförläggningar eller som advokater och läkare är också upprörda över detta. Nyligen JO-anmälde en läkare i Falun, en psykiater, invandrarverket för att man hade gått in och hämtat en person på lasarettet. Läkaren ansåg att det var risk för att personen skulle försöka begå självmord. Hans fästmö var också flykting, och hon försökte mycket riktigt begå självmord. Det är sådant som gör att man blir upprörd. Jag är också upprörd känslomässigt. Jag är upprörd i mina tankar och i mitt innersta över den cynism som möter de människor som söker asyl i Sverige. De får höra att de icke är trovärdiga, att de icke kan betraktas som flyktingar och att deras uppgifter är överdrivna.

Sedan år 1945 har det utspelats 152 krig bara i tredje världen. Varje tillverkat gevär är en stöld från hungrande barn, sade Eisenhower. Varje minut rustas det för 2 miljoner dollar, ibland för interna krig, ibland för andra krig. Antalet flyktingar kommer att öka ytterligare på grund av de krig, den hungersnöd och den naturförstörelse som finns. Vi får således även miljöflyktingar och ekonomiska flyktingar.

Jag håller med Gullan Lindblad om att det finns risk för att det blir folkvandringar. Jag inser också att vi inte kan ta emot en folkvandringssvåg. Det kan inte vårt land göra. Vi måste dock ta på vårt ansvar att föra en sådan utrikespolitik att vi minskar risken för och behovet av flykt. Det är nr 1. Vi måste också ställa upp för flyktingar i de stora läger som finns i världen. Det ligger ingen motsättning i det. Vi måste också ta emot dem som knackar på vår dörr och som inte ser någon annanstans att ta vägen.

Jag yrkar bifall till alla de reservationer i SfU16 som miljöpartiet har undertecknat ensamt eller i samarbete med något annat parti.

Anf. 32 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Herr talman! Jag tycker att det finns anledning att betona att vi nu skall behandla utskottets betänkande om regeringens skrivelse om invandrar- och flyktingpolitiken samt betänkandet om tvångsmedel i utlänningslagen.

Debatten om vår svenska flyktingpolitik blossar upp med jämna mellanrum och blir både intensiv och känsloladdad. Det är bra och viktigt med engagemang, men det behövs också kunskap och insikter, vilket tyvärr saknas ibland. Om den debatt som nu förs kan man litet tillspetsat säga att det är ytterligheterna som diskuteras. Antingen, heter det, tar vi emot för få flyktingar eller också tar vi emot för många. Sverige har skärpt sin tidigare generösa flyktingpolitik, samhället klarar inte av alla dem som kommer, och de som kommer är inte riktiga flyktingar.

Ibland behöver man kanske påminnas om att flyktingar och invandrare har varit och är en tillgång för vårt samhälle, och de har även historiskt sett medverkat till att bygga upp vårt välstånd. Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle med människor från olika kulturer, med olika språk och olika hudfärg. Det kan naturligtvis ibland skapa problem, kanske mest på grund

av bristande kunskaper om varandras olika kultur- och levnadsmönster. Det är viktigt att de som får tillstånd att stanna i Sverige får lära sig hur vårt svenska samhälle fungerar och vilka regler och normer som gäller. I det avseendet har vi alla ett ansvar att förklara förhållandena. Det gäller de skrivna, men inte minst de oskrivna lagar som råder. Det är inte enbart en uppgift för myndigheterna, utan en uppgift för oss alla.

Ser man till den senaste tidens händelser kan man bringas att tro att främlingsfientligheten har brett ut sig i landet. Men tack och lov så finns det vetenskapliga undersökningar som speglar motsatsen, dvs. att svensken i genmen har blivit tolerantare och har en positiv inställning till invandrare och flyktingar. Jag tror mera på vetenskapliga undersökningar än på tillfälliga opinionsundersökningar, även om de kanske kan tjäna som larmsignaler.

Det är hög tid för alla som har en positiv inställning att göra sina röster hörda. En stilla undran: Var finns reaktionerna och protesterna mot den senaste tidens illdåd från föreningen Stoppa rasismen, från kyrkorna, från Rädda barnen, från Röda korset och andra som brukar vara aktiva och talföra när det gäller flyktingpolitiken? Nu behöver alla goda krafter samverka.

Det finns anledning att påminna om att majoriteten av världens flyktingar kommer från och finns i de fattiga länderna i tredje världen. Det finns i dag enligt FNs beräkningar 15 miljoner flyktingar i världen. Tre av fyra flyktingar är kvinnor och barn. Det gäller alltså barn under 15 år. Det är bara en mycket liten del av alla dem som kommer till Europa och till Sverige.

Vår svenska flyktingpolitik omfattar flera delar. Vi stöder det internationella flyktingarbetet genom FN och andra organisationer och genom vårt bistånd. Vi tar emot flyktingar här i landet och vi stöder också återvandring till hemländerna. Av regeringens skrivelse om flyktingpolitiken framgår även att Sverige arbetar mycket aktivt på det internationella planet och att den grundläggande inställningen är att flyktingfrågorna bara kan lösas genom internationellt samarbete.

En viktig och väsentlig del av flyktingpolitiken är bl.a. arbetet på det förebyggande planet:

- att arbeta för att flyktingsituationer inte skall uppstå,
- att arbeta aktivt i FN och andra organisationer för att lösa konflikter med samtal och förhandlingar i stället för med våld och terror och
- att arbeta för att respekten för de mänskliga rättigheterna upprätthålls.

En annan viktig del av vår flyktingpolitik är biståndet, alltså det bistånd vi ger till flyktingar och till de länder där katastrofer skapat flyktingliknande situationer.

I skrivelsen redovisas också den stora ökningen av migrationen som skett i världen och som enligt alla tecken kommer att fortsätta. En stor del av migrationen är av flyktingkaraktär men en stor del är också av ekonomisk och humanitär art. En orsak är de stora naturkatastroferna som framför allt drabbar de fattiga länderna i tredje världen. Den snabba demokratiseringsprocessen i Östeuropa har också lett till befolkningsrörelser som påverkat Sverige.

I regeringens skrivelse finns också en redogörelse för invandrapolitiken. Riksdagen antog för ca 14 dagar sedan förslaget om samordnat flyktingmot-

tagande och ett nytt system för ersättning till kommunerna och om reformerad svenskundervisning för vuxna invandrare. De nya förslagen syftar till att flyktingarna så snart som möjligt skall komma ut i det svenska samhället, få ett arbete och kunna försörja sig.

Ett stort antal motioner har väckts med anledning av skrivelsen, motioner som främst behandlar flyktingsituationen i världen och Sveriges roll i det internationella flyktingarbetet.

Några motioner berör också den nya utlänningslagen. Till betänkandet finns 28 reservationer. Jag skall kommentera bara några av dem. De flesta har nämligen diskuterats vid tidigare tillfällen.

Tre reservationer, en från moderaterna, en gemensam från folkpartiet och vänstern och en från miljöpartiet, berör det internationella flyktingarbetet, om än ur litet olika synvinklar. Man efterlyser mer internationellt och även mer nordiskt samarbete när det gäller flyktingpolitiken.

Av skrivelsen och även av den utfrågning som utskottet hade i mars tycker jag att det framgår klart och tydligt att Sverige spelar en mycket aktiv roll både i det internationella och i det nordiska arbetet kring flyktingfrågorna.

Som exempel kan nämnas att Sverige i samarbete med UNHCR tagit initiativ till vad som utvecklas till ett forum mellan 14 länder, där förutom länder i Europa också Canada och Australien ingår.

En arbetsgrupp inom arbetsmarknads- och utrikesdepartementen har utarbetat en idéskiss kallad "En sammanhållen flykting- och immigrationspolitik".

I skissen betonas också sambandet mellan bistånds-, flykting- och utrikespolitiken. Arbetsgruppen säger också att man bör arbeta för att stärka enskilda länders och organisationers arbete med flyktingfrågor och att man bör arbeta för en mer samordnad nordisk och europeisk flyktingpolitik. Idéskissen har också presenterats för de 14 länderna. Utskottet skriver i sitt betänkande att man utgår från att regeringen fortsätter att spela en aktiv roll på det internationella och nordiska planet.

Den här idéskissen kommer att utgöra grunden för den översyn av flykting- och invandrarpolitiken som regeringen förbereder och som så småningom kommer att hamna på riksdagens bord.

En gemensam reservation från folkpartiet, centern, vänsterpartiet och miljöpartiet behandlar uppskjuten invandringsprövning eller den s.k. tvåårsregeln och vill att den skall ses över.

Grundregeln vid invandring till Sverige är att den som vill bosätta sig här skall göra en ansökan från sitt hemland. Detta gäller också för dem som gifter sig eller är sambo med en person som redan är bosatt i Sverige.

Vid äktenskap eller samboförhållande beviljas i dag uppehållstillstånd för sex månader i taget under en tid av upp till två år. Därefter beviljas permanent uppehållstillstånd.

Om äktenskapet upphör inom två år kan utvisning komma i fråga. Men den tillämpning av tvåårsregeln som gäller för både män och kvinnor är mycket generös i dag. Enligt riksdagens tidigare uttalande och enligt gällande praxis skall invandrarverket ta stor hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Man tar hänsyn till om kvinnan blivit misshandlad eller på annat sätt illa behandlad i förhållandet, om det finns barn, om den sö-

kande riskerar att bli socialt utstött i sitt hemland eller om kvinnan är väl etablerad i arbetslivet här i Sverige. Många kvinnor får av dessa skäl stanna i Sverige, även om äktenskapet eller samboförhållandet upphör inom två år.

Herr talman! Utskottet har nyligen i olika betänkanden behandlat olika frågor som gäller invandrar- och flyktingpolitiken, och vi har också att behandla det betänkande som gäller de vilande förslagen i utlänningslagen.

Härmed yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 16.

Herr talman! Riksdagen behandlade vid ungefär den här tiden förra året förslaget till ny utlänningslag, ett lagförslag som då var mycket omdebatterat och också i flera delar missförstått.

Riksdagen antog också lagen med undantag av frågorna om vissa tvångsmedel. Det är de vilande förslagen, dvs. kroppsvisitation, kvarhållande för utredning samt förvar av barn och vuxna, som nu tas upp till behandling.

Man kan säga att utlänningslagen består av två huvuddelar. Den ena delen gäller förkortning av handläggningstiderna och den andra består av åtgärder för att försöka komma till rätta med den s.k. dokumentlösheten eller papperslösheten. Dokumentlösheten skapar problem för oss som vill föra en rättvis flyktingpolitik.

De asylsökande uppger att de inte har pass eller andra identitetshandlingar och att de inte har någon biljett eller att de tappat bort den under resan till Sverige. De här påståendena är i de flesta fall inte trovärdiga.

Det är svårt för att inte säga omöjligt att resa ut ur sitt eget land utan pass och biljetter. Att sedan passera genom andra länder utan sådana handlingar är i det närmaste omöjligt. Det finns naturligtvis människor som måste lämna sitt land i all hast och inte kan eller vågar ta med sig några identitetshandlingar. Men att så många som 75 % inte skulle ha möjlighet att få med sig några papper är svårt att tro. Enligt personalen på Arlanda har dokumentlösheten ökat under 1990.

Den vanligaste orsaken att göra sig av med pass och biljetter är att den asylsökande anser sig ha större möjligheter att få stanna i Sverige om han saknar dokument. Detta gäller särskilt i de fall då den asylsökande har vistats i ett annat land, kallat första asylland, där han är skyddad mot förföljelse och till vilket han kan skickas tillbaka.

Vi vet också att de som organiserar resor till Sverige säger till de asylsökande att de måste göra sig av med handlingarna innan de kommer till Sverige. Det här påverkar handläggningstiderna och drabbar därför alla asylsökande. Det tar lång tid att försöka utreda varifrån den asylsökande egentligen kommit. Det är ofta omöjligt att kontrollera om deras berättelser är riktiga.

En annan sida av dokumentlösheten är att vi i Sverige får många människor vilkas identitet vi inte känner. Vi vet egentligen inte vilka de är, inte varifrån de kommer, om de är kriminella eller människor som av någon annan anledning vill byta identitet och som om några år kan bli svenska medborgare.

Det är mot den här bakgrunden de åtgärder som föreslås skall ses. Det handlar inte om att man försöker hindra asylsökande att nå Sverige, utan

vad det handlar om är att man skall försöka få stopp på missbruket av asylrätten, ett missbruk som är till men för flyktingpolitiken.

UNHCR har i flera sammanhang sagt att den person som har förstört sina handlingar också måste visa att han har godtagbara skäl för detta, för att det inte skall inverka menligt på tilltron till hans uppgifter.

Dokumentlösheten är ett problem, inte bara för Sverige, utan för de flesta västeuropeiska länder. Det framgick också av den utfrågning som utskottet hade, där representanter för UNHCR deltog. Dessa representanter informerade om att de arbetar med s.k. europeiska konsultationer under UNHCRs ledning.

De arbetar nu med en undersökning av de olika ländernas problem med dokumentlösheten och den lagstiftning som finns, för att försöka se om de kan komma fram till någon gemensam lösning.

Ambitionen är att arbetet skall vara klart i början av hösten, och sedan planerar de att lägga fram ett förslag till hur man gemensamt skall behandla problemen med dokumentlösheten.

I det vilande förslaget föreslås att polisen skall få undersöka bagage, handbagage, handväska eller liknande om det är nödvändigt för att ta reda på identiteten. Polisman eller annan som sköter inresekontrollen skall också få känna i eller utanpå kläder och fickor. Det är en s.k. ytlig kroppsvsitation som skall kunna göras när det finns anledning att misstänka att den asylsökande har handlingar, men inte vill visa upp dem.

Det sägs klart och tydligt ifrån i propositionen att det inte får bli fråga om någon rutinmässig visitation av utlänningslag som kommer hit. Det underströk också utskottet i sitt betänkande förra året, och utskottsmajoriteten har samma uppfattning i dag.

Herr talman! Om jag jämför med förra årets debatt i massmedia, när förslaget till ny utlänningslag skulle behandlas i riksdagen, så har det varit ganska lugnt i år, även om de artiklar som nu förekommit oftast har varit lika felaktiga.

Det påstås att den nya lagen ökar möjligheterna att ta barn i förvar. Det är fel, och det blir inte mindre felaktigt därför att det ofta upprepas.

Ibland är det tyvärr nödvändigt att man tar barn i förvar, annars skulle det i vissa fall vara omöjligt att avvisa barnfamiljer.

Det nya lagförslaget innebär emellertid minskade möjligheter att ta barn i förvar jämfört med den lag som vi har i dag.

Som framgår av propositionen får barn under 16 år tas i förvar endast när det finns synnerligen starka skäl för det.

Barn får tas i förvar om det föreligger sannolika skäl för, eller beslut om, avvisning eller utvisning och om det föreligger en uppenbar risk för undanhållande.

Många av de fall då barn tagits i förvar har uppkommit på grund av att deras identitet har varit oklar. Enligt det nya lagförslaget är det inte tillåtet att ta barn i förvar på grund av oklar identitet.

Det krävs synnerliga skäl, inte bara för att ta barn i förvar, utan också för att ta barnets vårdnadshavare i förvar. Man får inte heller ta barn och vårdnadshavare i förvar för att undvika att splittra familjen, om det inte finns grund för förvar av samtliga.

Barn får inte heller med nuvarande regler sättas i fängelse eller i häkte.

I propositionen föreslås också att den möjlighet som finns i dag att sätta barn i polisarrest skall tas bort.

Det står också i propositionen att det är angeläget att barnet under tiden i förvar skall vistas under så normala förhållanden som möjligt. Det gäller då främst lokalernas utformning och att det finns personal med kunskap om barn och barns utveckling.

I lagförslaget poängteras också kraftigt att barn inte får tas i förvar om det är tillräckligt att de ställs under uppsikt.

Om det finns skäl att ta en förälder i förvar, men inte barnet, kommer ingen av dem att tas i förvar.

Utskottet hade också en mycket stark skrivning i sitt betänkande förra året:

”Utskottet delar bedömningen i propositionen att barn alltför ofta måste kunna tas i förvar i vissa fall. Detta gäller enligt utskottets uppfattning endast i de fall då det är oundgängligen nödvändigt och sedan det noga övervägts om syftet med åtgärden inte kan nås genom att barnet ställs under uppsikt.”

Utskottet tillägger också att man utgått från att regeringen och ansvariga myndigheter noga följer utvecklingen i fråga om förvarstagande av barn. Utskottsmajoriteten har inte ändrat sin uppfattning.

Däremot, herr talman, innebär de vilande förslagen i propositionen ökade möjligheter att ta utlänningar som fyllt 16 år i förvar, som ett led i att man skall komma till rätta med dokumentlösheten.

Det gäller om identiteten är oklar eller om det är nödvändigt för att man skall kunna genomföra en utredning eller om det är sannolikt att personen i fråga kommer att avvisas eller utvisas.

Ett utredningsförvar får inte vara längre än 48 timmar. Den möjlighet som tidigare fanns att hålla kvar en utlänning för utredning i sex timmar kvarstår.

Ett frihetsberövande är naturligtvis ett djupt ingripande i den enskildes liv. Men vad har vi egentligen att välja på – att man låter utlänningar resa in i och fritt röra sig i Sverige, utan att känna deras identitet och utan att veta vilka de är och varifrån de kommer, eller att man tar dem i förvar och försöker utreda deras identitet?

När utskottet sakbehandlade de vilande lagförslagen sade folkpartiet och miljöpartiet ingenting, utan det var först när betänkandet skulle justeras som folkpartiet ställde krav på att utskottet skulle samla in ytterligare material. Utskottet avstyrkte med stor majoritet detta förslag. Utskottet hade i mars en stor utfrågning. Varför ställde folkpartisterna då inte frågorna om tvångsmedel? Hade det inte varit ett lämpligt tillfälle för folkpartiet att samla in den information som man anser sig behöva?

Herr talman! Till betänkandet har fem reservationer fogats. I alla dessa reservationer yrkas, med olika motiveringar, avslag på tvångsmedlen i utlänningslagen.

Jag yrkar härmed avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 33 ALEXANDER CHRISOPOULOS (v) replik:

Herr talman! När det gäller den nuvarande lagstiftningen om anknytningsinvandring vill jag säga följande.

För det första finns det inga som helst sakliga uppgifter eller redovisade fall som kan styrka påståendena om att det förekommer s.k. skenäktenskap i sådan omfattning att denna lagstiftning är berättigad.

För det andra finns det inte heller några belägg för att just den nuvarande lagstiftningen med sin tvåårsregel har förhindrat skenäktenskap.

För det tredje finns det inga som helst möjligheter att framställa äktenskaps upphörande inom två år som ett bevis för att äktenskapet i fråga har varit ett skenäktenskap. Som bekant upphör åtskilliga äktenskap i Sverige inom två år av helt andra skäl.

För det fjärde ger den nuvarande lagstiftningens utformning svenska män möjlighet att med prövorätt importera utländska kvinnor. Den uppenbara avsikten för dessa män är inte att de skall ingå äktenskap, utan att de skall utnyttja dessa kvinnor i två år och sedan skicka tillbaka dem i de fall de inte passar. Det har utnyttjats. Åtskilliga är de exempel där svenska män har prövat fem eller sex utländska kvinnor på detta sätt. Den nuvarande lagstiftningen möjliggör skenäktenskap som man avser att förhindra. Därför anser vi ifrån vänsterpartiets sida att man borde ändra lagstiftningen så, att de utländska kvinnorna kunde få uppehållstillstånd och arbetstillstånd vid äktenskapets ingående. Vad skulle det innebära? Det skulle innebära att kanske ett fåtal kvinnor får stanna i Sverige som inte har skäl till det. Men hellre det än att ha en lagstiftning som gör dessa kvinnor fullständigt rättslösa i Sverige, i händerna på sådana män som inte drar sig för att utnyttja dessa kvinnor å det grövsta under två år. Hellre det än att ha en lagstiftning som uppmuntrar till skenäktenskap och som möjliggör en organiserad slavhandel.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 34 GULLAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Utskottsmajoritetens företrädare har framfört många synpunkter som överensstämmer med de åsikter jag har fört fram i debatten. Vi är också överens när det gäller det ena betänkandet.

När det gäller flyktingpolitiken säger Maud Björnemalm att denna skall ses som en del i helheten utrikespolitik, biståndspolitik och asylpolitik. Det är precis vad också vi anser. Tydligt är det fler av debattdeltagarna som är helt övertygade om att vi inte klarar detta själva, vi måste ha ett ökat internationellt samarbete. Det är för att föra fram frågan litet mera i fokus som vi har skrivit vår reservation.

Som medlem i flyktingpolitiska rådet är jag medveten om att det finns en översynsgrupp där denna fråga skall tas upp för en sammanhållen flykting- och immigrationspolitik. Det är bra. Jag tycker också det är bra att man nu är beredd att göra en vidare översyn av vår flyktingpolitik.

Det har i debatten, herr talman, sagts många vackra ord om rättssäkerhet, solidaritet och rättvisa när de gäller de asylsökande. Jag skulle vilja utvidga detta begrepp till att också gälla rättssäkerhet och trygghet för våra svenska medborgare, så att vi respekterar även deras krav på dessa punkter. Det är bl.a. därför som vi har velat skärpa lagstiftningen på vissa punkter. Vi anser t.ex. att utvisning skall ske om en utlänning har begått brott och att man

kanske skall öka kontrollen i viss mån. Vi vill få till stånd åtgärder mot dokumentlösheten. Det är mycket viktigt att svenska medborgare vet vilka människor som finns här i landet. Vi vet tyvärr att det finns en stor brottslighet bland våra flyktingar och invandrare. Jag tror att just den diskussionen, där man är så oerhört liberal, har gjort att vi har fått en negativ debatt. Om vi i stället verkligen bryr oss om, ställer krav och vill veta vilka människor som kommer in i landet, får vi också människorna i vårt land med oss på ett helt annat sätt. Jag är övertygad om att den som är flykting också är beredd att underkasta sig så enkla åtgärder som en viss kontroll, en kroppsvisitering och andra saker. För vi en sådan flyktingpolitik, herr talman, får vi också förståelse för svensk flyktingpolitik. Vi får det inte om vi bara säger att alla är välkomna. Vi kan nu inte ens göra en anteckning i ett dokument huruvida identiteten är oklar. Jag vill påpeka att man i dag börjar ifrågasätta svenskt medborgarskap, därför att vi har medborgare vilkas identitet vi egentligen inte vet någonting om.

Anf. 35 RAGNHILD POHANKA (mp) replik:

Herr talman! Några tycker att vi tar emot för många flyktingar, några tycker att vi tar emot för få. Jag har inte hört talas om något lämpligt antal flyktingar. Det handlar om att de som söker asyl har rätt att få sin sak prövad. Är de i behov av asyl skall de få stanna. Det har vi talat om.

Det där med kunskaper var ganska intressant. Dåliga kunskaper – vad är det? Vi har olika kunskaper. Några har stora kunskaper på ett område, andra på något annat. Dessutom kan det hända att dessa kunskaper kan komplettera varandra. Det skulle vara mycket givande, vilket vi fick bevis för i går i debatten om mänskliga rättigheter. Där har det varit ett givande och tagande, man har tagit till sig kunskaper från olika partier och olika personer.

En sak som man skulle kunna göra är att testa om man kan tro på flyktingar. Det är ett försök som man kunde göra. Vi har inget bevis för att de som har dokument har äkta dokument. Vi vet fortfarande inte vilka de är. Det är faktiskt så. De grövsta brottslingarna skaffar sig dokument som håller för besiktning, medan vanliga människor kanske inte får möjlighet till det. I de stora flyktingproducerande länderna är faktiskt korruptionen oerhört stor. Det betyder att man mutar sig till det mesta. Det är faktiskt så att de människor som kommer hit från vissa länder med dokument som de har mutat sig till här får till svar: Kommer du från det landet och har papper, då är du ingen flykting, då är du inte i behov av skydd, för där får man inte papper om man tillhör oppositionen. Hur skall man då göra om man behöver söka skydd? Jag undrar bara.

Sedan vill jag fråga: På hur många ställen har majoritetsförslaget ändrats efter det att man har lyssnat på oppositionen, förutom på de punkter förstås där man har behövt partiet för att få majoritet? På hur många punkter har man lyssnat på miljöpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet? Jag vet inte. Och har man lyssnat på centern när det gäller förvar av barn? Där finns många saker som man inte har beaktat.

Jag menar inte att man skall ändra förslaget efter vårt förslag – det vore naturligtvis önskvärt, men det är inte realistiskt att hoppas på det – men att man ändå kunde ta till sig något av oppositionens förslag, för det är också

uttryck för svenska folkets vilja. Vi representerar olika delar av svenska folket med olika kunskaper och olika insikter. Men att mixa flyktingpolitik, arbetskraftsinvandring och biståndspolitik ser jag som en risk.

Prot. 1989/90:133

1 juni 1990

*Flyktingpolitiken
och tvångsmedel
i utlänningslagen*

Anf. 36 MARIA LEISSNER (fp) replik:

Herr talman! Frågan om barn i förvar är ju faktiskt en fråga där opinionen växer. Jag noterar med tillfredsställelse att vi är fler partier i år än förra året som tycker att det enda rimliga är att inte ta barn i förvar. Det är mycket trevligt att centern har anslutit sig till reservationen i ärendet.

Vi vet efter utfrågningen, där jag för övrigt var den enda som ställde någon som helst fråga om barn i förvar, att 400–500 barn togs i förvar förra året. Redan under det första kvartalet i år har ungefär 103 barn tagits i förvar. Under utfrågningen slogs det också fast att det inte var invandrarverkets ansvar huruvida det finns kompetent personal på X-huset eller inte. Christina Rogestam sade att saken lydde under kriminalvårdsstyrelsen. Vi vet att föreståndare är en före detta mentalskötare och en väktare, åtminstone vid tidpunkten för utfrågningen. Vi vet att det inte finns kompetent personal där. Vi vet att barn far illa, men ändå fortsätter detta oskick att man tar barn i förvar!

Argumentet är att vi måste låsa in barnen, för annars kan vi inte avvisa barnfamiljer. Det är faktiskt kvalificerat struntprat. Andra länder klarar av att avvisa även barnfamiljer utan att därför behöva ta till möjligheten att låsa in barn.

Jag undrar hur det kommer sig att regeringen år efter år anser sig ha mandat och legala möjligheter att frångå UNHCRs klara rekommendationer om att barn inte skall tas i förvar. Detta sägs på olika ställen, bl.a. i riktlinjerna beträffande flyktingbarn.

Det finns utomordentligt få argument för att låsa in oskyldiga små flyktingbarn i den stora utsträckning som vi fortfarande gör. Jag hoppas verkligen att regeringen så småningom skall lyssna på Sveriges samlade barnexperter, som år efter år framhårdar i sina strävanden att ta fram argument och fakta om varför barn inte mår bra av att vara inlåsta. Låt oss ta det besvär som det för med sig att inte ha barn familjerna inlåsta fram till dess att de avisas! T.o.m. det kan nog faktiskt fungera:

Anf. 37 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Herr talman! Jag skulle nog vilja säga att Maria Leissner själv har medverkat till att ett så stort antal barn har tagits i förvar i år. Om ni hade gått med på att låta utlänningslagen träda i kraft den 1 juli förra året, skulle nämligen antalet barn i förvar ha varit betydligt mindre. Med det aktuella lagförslaget blir det betydligt svårare att ta barn i förvar. Det har alltså åstadkommit en skärpning i det avseendet. Det måste Maria Leissner mycket väl veta.

Ragnhild Pohanka vill inte erkänna att dokumentlösheten är ett problem. Det heter att man måste tro på människor. Ja, det är klart att man skall på tro människor. Men det kommer faktiskt hit människor som har förstört sina papper. UNHCRs representant sade vid en utfrågning som vi hade att det nya är att flyktingar har skaffat sig dokument men att de sedan förstör dessa.

Som jag sade i mitt huvudanförande måste åtgärder vidtas mot dokument-

lösheten för att det över huvud taget skall finnas en chans att föra en rättvis flyktingpolitik. Med den stora procent dokumentlöshet som nu förekommer påverkas ju arbetet med alla andra asylsökande. Det tar alltså lång tid att utreda varifrån de asylsökande kommer och vilka de är.

Anf. 38 MARIA LEISSNER (fp) replik:

Herr talman! Orsaken till att vi begärde en vilandeförklaring av det nya lagförslaget om detta med att ta barn i förvar var just att väldigt många juridiska experter och advokater hade en mycket kritisk inställning. Många menade att ett förverkligande av förslaget skulle innebära större möjligheter att låsa in barn. De enda som majoriteten egentligen kunde uppmana till försvar var folk från arbetsmarknadsdepartementet. Några övriga hördes inte i debatten. Men det finns också jurister som menar att det så att säga inte gör vare sig till eller från. Här finns det alltså tre olika linjer när det gäller uppfattningen om hur den nya lagen kommer att fungera jämfört med den gamla.

Mot den bakgrunden tyckte vi att det kunde vara lämpligt att under den tid som lagen var vilande faktiskt ta reda på hur saker och ting förhöll sig. Men det enda som utskottet har gjort är att man i efterhand, sedan vi efterlyste ett agerande på ett utskottssammanträde som vi hade, plötsligt erinrade sig att det hade varit en utskottsutfrågning. Man sade: Då hade ni kunnat ta upp denna fråga.

Men, Maud Björnemalm, utskottsminoriteten har inte det fulla ansvaret för att grundlagstexten följs. Det ansvaret vilar i mycket större utstäckning på utskottsmajoriteten. Jag kan bara konstatera att man inte har följt intentionerna i grundlagen, eftersom ärendet inte har beretts. Den enda som ställde någon fråga var jag. Men mötet kortades ned. Jag fick inte ens ett svar från en av dem som jag hade riktat min fråga till. Mötet bröts för lunch, och sedan försvann man. Detta var ordföranden mycket väl medveten om.

Frågan har alltså fått en utomordentligt otillfredsställande behandling. Folkpartiets huvudlinje är självfallet att det över huvud taget inte skall finnas någon laglig möjlighet att ta barn i förvar.

Jag tycker att man åtminstone kunde begära att de som arbetade med dessa saker var säkra på sin sak och visste vilken effekt den här lagen kan komma att få. Nu blir det bara gissningar. Men vi får väl återkomma till frågan nästa år och studera statistiken.

Anf. 39 RAGNHILD POHANKA (mp) replik:

Herr talman! För att slippa upprepningar instämmer jag i vad Maria Leissner sade.

Sedan vill jag fråga: Var får vi ytterligare uppgifter om flyktingar när vi väl känner till deras namn? Vart vänder vi oss för att i det aktuella hemlandet få reda på hur det förhåller sig beträffande förföljelser etc? Jag tänker då på vanliga människor, inte kriminella.

Hur kan vi alltså få uppgifter om flyktingen i fråga bortsett från vad vederbörande själv har berättat? Kan vi använda oss av den nya stordator som skall finnas för Europa och som skall kunna innehålla uppgifter om flera hundra miljoner flyktingar, eller skall vi vända oss till säkerhetstjänsten i

resp. land för att få reda på om vederbörande är förföljd? Hur skall vi alltså bära oss åt i detta sammanhang?

Prot. 1989/90:133
1 juni 1990

Anf. 40 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Herr talman! Jag tycker faktist att Maria Leissner är politiskt ohederlig. Om det är någonting som har diskuterats i utskottet vid många tillfällen så är det faktiskt tvångsmedlen när det gäller utlänningslagen. Vi har ju haft många utfrågningar i utskottet, och vi har också haft en hearing. Om denna fråga inte anses vara belyst vet jag faktiskt inte hur sådana här frågor skall belysas.

*Flyktingpolitiken
och tvångsmedel
i utlänningslagen*

Andre vice talmannen anmälde att Maria Leissner anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 41 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Alla människor har lika värde, och alla har rätt att bli behandlade och respekterade som människor. Solidariteten med människor behövs. Men den måste också tillämpas! Hur skall regeringen egentligen ha det i fråga om flyktingpolitiken? Snabba besök i flyktingarnas hemländer, som i turkbulgarernas fall, är helt oförenliga med vår syn på de mänskliga rättigheterna – en fråga där Sverige så starkt har profilerat sig i FN. Men när något kommer för nära den egna dörren blir det en annan ordning!

Invandrarministern sade att vi inte skall göra partipolitik av den rådande situationen. Självfallet fördömer alla politiska partier de kriminella handlingar som ju nedbränningen av flyktingförläggningar är. Men regeringen måste ta på sig en stor del av ansvaret för den rådande situationen. De alltför långa handläggningstiderna och utvisningen av skolbarn som har fått vänner här gör att ungdomar som har engagerat sig inte längre törs göra detta. Alla som har förlorat en vän vet hur detta känns. Ungdomarna har dessutom svårare att bearbeta sina känslor. Därför är det enklare att låta bli att engagera sig. En ung flyktingpojke i Göteborg var nyligen omskriven i pressen. Det är ett exempel av många på hur våra ungdomar känner det.

Inom en SOS Asyl engagerade man sig under vintern bl.a. annat i kyrkorna. Men invandrarministern sade att man inte skulle engagera sig, för det kunde ge flyktingarna falska förhoppningar.

Men då gäller inte solidariteten. Då bromsas t.o.m. engagemanget – det som vi har blivit internationellt kända för, som talmannen i morse så vackert beskrev.

Vi har i dag råd att ta emot människor i vårt land. Vi har t.o.m. behov av dem. Regeringen har sagt att vi behöver få hit fler människor som arbetskraft. Enligt regeringen arbetar vi för litet. Skatteuppgörelsen och dess dynamiska effekter har talat sitt språk i det fallet: Nej till förkortad arbetsdag, heltid åt alla, osv. Hur stämmer detta med att vi inte låter flyktingar som vill få arbeta?

Vilken information och vilka signaler ges till allmänheten i dag? Jo, att de har falska pass, att deras situation hemma inte alls är sådan att de behöver fly, osv. Det som normalt ses som en helhet i vårt solidaritetsarbete och som

är så viktigt måste också gälla vår egen flyktingpolitik. Det är viktigt och rätt att vi i biståndet också tar oss an flyktingarnas situation i världen.

Man blir djupt beklämd när man minns hur debatten gick här i kammaren om Polen, när det diskuterades om Polen hörde till de länder som räknas till de fattigaste och skulle inkluderas i vårt biståndspolitiska mål. Det kändes långt ner i hjärteroten när TV visade ett reportage om hur Polen tog hand om de flyktingar som Sverige inte kunde ta emot. För dem var det självklart att ställa upp, lika självklart som det tycks vara i många av de allra fattigaste länderna i Afrika.

Jag skall sluta med att citera det som talmannen sade i morse:

"Mycket skulle vara vunnet om allt fler kom till insikt om de flyendes situation. Vem är mer värnlös än den som är på flykt? Vem längtar mer efter ny samhörighet, och vem vill mer skapa något nytt för sig och sina barn än den som flytt och lämnat allt bakom sig? Vem har större behov av medmänsklighet och generositet?"

Vi måste här i riksdagen ta ett ansvar, visa generositet och givmildhet och också föra ut det budskapet bland människorna, så att de förstår att det är människor i behov av gemenskap och i behov av samhörighet som kommer till oss.

Anf. 42 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag skall inte säga så mycket, men det finns anledning att föra till protokollet att talmannen i dag höll ett utmärkt anförande. Det var väl genomtänkt, och det var präglat av en känslighet för flyktingfrågan som jag önskar hade återfunnits i några andra anföranden som hölls i dag men som präglades av sterilitet och var mindre väl genomtänkta.

Det som var en extra plump i protokollet i dag var det kraftiga påhopp som gjordes på de humanitära organisationerna, när det påstods att de inte skulle protestera kraftfullt mot de övergrepp mot flyktingförläggningar som har skett på senaste tiden. Det är tvärtom så att de humanitära organisationerna, de kristna organisationerna och samfunden verkligen inte bara har protesterat utan också har varit mycket angelägna om att göra en aktiv och egen insats.

Det var då bra, som en kontrast till detta, att invandrarministern sade att vi måste komma ifrån självgodheten i den här debatten. Jag hoppas verkligen att det övertänks av några av talarna i dag. Jag vill därför särskilt upprepa detta, att det inte finns plats för självgodhet i den här diskussionen.

När det gäller de två motioner som har väckts av några socialdemokrater vill jag särskilt fästa uppmärksamheten på två frågor. Den första är att vi hälsar med tillfredsställelse att det nu skall bli en utredning om flyktingpolitik. Jag vill då särskilt markera vad som står i motionen, nämligen att utredningen bör bli allsidigt sammansatt. Det fanns på sin tid en invandrapolitisk kommitté, och den hade en bred sammansättning på ett reellt sätt. Jag hoppas att det här inte blir en allsidigt sammansatt utredning bara på papperet.

Om det skall kunna bli en bred samling kring flyktingpolitiken i vårt land fordras det också att de olika meningarna i dessa frågor kommer till uttryck. I dag skär meningsbrytningarna igenom partierna, och det måste man ta på allvar. Vi får se hur denna utredning blir sammansatt.

Den andra fråga som jag vill fästa uppmärksamheten på är att det fortfarande saknas ett ordentligt frivilligt återvändandeprogram för flyktingar. Det är viktigt för att få balans i frågorna om flyktingpolitiken.

I övrigt finns det inte anledning att ändra på de yrkanden som några av oss socialdemokrater ställde i fråga om förvarstagande och kroppsvisitering. Som vi sade i motionen, finns det dess värre inte något bra förslag för att komma ifrån förvarstagande av barn, om man inte helt avskaffar bestämmelsen och i stället inför regler om kvalificerad uppsikt i de fall då det gäller att utvisa eller avvisa barn. Det är fullt möjligt att införa sådana regler. När det är fråga om kroppsvisitering står sig de tidigare argumenten fortfarande med full styrka.

Anf. 43 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Mer än 10 miljoner människor befinner sig i världens, tyvärr alltför många, flyktingläger. Förvisso är inte alla dessa politiska flyktingar, utan de har av många andra starka skäl tvingats lämna sina hemländer. Krig, sociala problem och svält har orsakat att många människor bokstavligt talat kastats ut från de länder där de är födda. Vad har vi då gjort för att efter vår förmåga hjälpa dessa människor?

Vi har, till i december förra året, bedrivit en flyktingpolitik där vi likt strutsen har stoppat huvudet i sanden i hopp om att undgå de verkliga problemen och i stället agerat i syfte att lugna våra egna samveten. Politiker, kraftigt understödda av okritiska massmedia, har försökt inbilla svenska folket att Sverige bedrivit en generös flyktingpolitik. I stället – det skall betonas och understrykas – har vår flyktingpolitik varit oerhört orättvis. Vi har främst sysslat med att värna våra egna samveten, vilket inneburit att vi lämnat de alltför många flyktingarna därhän, bara av det skälet att vi skall kunna sova gott om natten. Detta är, herr talman, cynismen i sin prydno!

Chansen att komma till och erhålla asyl i Sverige har kunnat sammanbindas med pengar och kontakter. – De som har skall varda givet. De utan pengar och utan kontakter har vi låtit sitta kvar under ofta obeskrivliga förhållanden i flyktingläger, där de mest elementära behoven inte har kunnat tillfredsställas, utan där nöd och elände har knackat på porten.

För några år sedan gavs den största delen av svensk flyktinghjälp till verksamhet utomlands, där den sannerligen gör bäst nytta. Nu är det precis och totalt tvärtom. Vi ger den största delen av våra resurser till dem som, oftast genom kontakter och pengar, lyckats komma hit och söka asyl, medan de andra, för vilka insatser verkligen skulle ha betytt något, totalt sett, erhåller de minsta av smulor. Denna politik kan i bästa fall betecknas som naiv, men det hindrar inte att den förblir djupt orättvis. Många politiker i Sverige får en god nattsömn. Deras huvudkudde är de verkligt hjälpbehövande, som vi i mindre och mindre utsträckning hjälper. Sedan december förra året har det dock hänt att flyktingpolitiken, förhoppningsvis för alltid, har förändrats. Nu kommer asyl främst att beviljas de flyktingar vilka kan betecknas som sådana enligt Genèvekonventionens definition, vilket moderata samlingspartiet sedan längre krävt och nu äntligen en riksdagsmajoritet anslutit sig till. Hade detta skett tidigare vore problemen kring flyktingpolitiken av be-

tydligt mindre art. Den flyktingpolitik som sedan länge bedrivits har skapat och orsakat missförstånd och oro bland många människor.

Givetvis är de senaste veckornas händelser på olika flyktinganläggningar ytterst beklagliga, och dem skall vi på det bestämdaste taga avstånd ifrån. I en demokrati, herr talman, är det medborgarnas rättighet och skyldighet att kritisera och verbalt argumentera mot de politiska beslut man anser vara felaktiga. Men där går gränsen, som aldrig, säger aldrig, får överskridas. Fysiskt våld eller hot om sådant mot demokratiskt fattade beslut får och skall aldrig accepteras. Vi får och skall kriga med ord avseende politiska ställningstaganden, men inte mera. Den som i ett demokratiskt samhälle fritt framfört åsikter som inte vinner gehör får inse att majoriteten har en annan uppfattning. Våld hör, eller rättare sagt hörde, hemma bland kommunistdiktaturer, där vi nu bevittnar att det ena fästet efter det andra faller. I Sverige skall våldshandlingar i syfte att uppnå politiska mål förbli ett medel som inte kan accepteras av någon.

Låt oss nu behålla en flyktingpolitik enligt vilken asyl beviljas, med en generös tolkning, de människor vilka kan benämnas som flyktingar enligt Genèvekonventionens definition. Men den största delen av vår hjälp skall gå till dem som befinner sig i världens, tyvärr alltför många, flyktingläger, under förhållanden som vi har svårt att inse och föreställa oss. Sverige får inte bli en marknad för de många "människosmugglare" vilka lever gott och bekvämt på vår flyktingpolitik, vars naivitet är unik i Europa. Om vi nu skall vara bäst, är det också bäst att hjälpa dem som verkligen behöver hjälp och inte dem som driver med oss, vilket skett hitintills.

Det är också av vikt att den förhållningspolitik som folkpartiet, kommunisterna och miljöpartiet har bedrivit vad gäller rätten att kroppsvisitera och undersöka bagage som de asylsökande medför nu försvinner, och det för evigt. Det går inte att försvara att ordet asyl skall innebära Sesam öppna dig, att polis och tullmyndigheter skulle vara helt handfallna om en utlännings säger att han/hon söker asyl. I vilket annat land förekommer denna blåögdhet?

Har man haft pass, biljett och ID-handlingar, äkta eller falska, finns det inget skäl att kasta bort dessa strax före ankomsten till Sverige. Gråtvalserna om omöjligheten att erhålla pass håller i de flesta fall inte längre. Enligt departementet lämnar man inte länder som Turkiet, Iran, Irak och Chile utan att på flygplatsen visa upp pass och biljetter. Alltså har sådana funnits. Skälet, herr talman, till att så många har sökt, och tyvärr erhållit, asyl i Sverige är i stället att många av de asylsökande redan nekats asyl i andra länder. Dessutom har många faktiskt fått asyl i något annat land, men man har hört hur fina förhållandena är i Sverige och har då sökt sig hit i stället. Då måste man dölja sin tidigare situation.

Herr talman! Låt oss få en flyktingdebatt där övertoner från alla sidor nedtonas. Ingen är betjänt av att vi i Sverige för en debatt, där problemen sopas under mattan och vi låtsas som om ingenting hänt. Det går inte att tiga ihjäl de problem som kan förknippas med vår flyktingpolitik. Problem kan aldrig dränkas – de kan alltid simma.

Överläggningen var härmed avslutad.

Socialförsäkringsutskottets betänkande SöU16

Mom. 2 (det internationella flyktingarbetet)

Först biträdades reservation 2 av Sigge Godin m.fl. – som ställdes mot reservation 3 av Ragnhild Pohanka – med acklamation.

Härefter biträdades reservation 2 av Sigge Godin m.fl. med 64 röster mot 56 för reservation 1 av Gullan Lindblad m.fl. 172 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 174 röster mot 71 för reservation 2 av Sigge Godin m.fl. 53 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (medlemskap i IOM)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (visum för turister)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (flyktingar och visering)

Utskottets hemställan bifölls med 233 röster mot 66 för reservation 6 av Sigge Godin m.fl.

Mom. 7 (uppskjuten invandringsprövning för make)

Utskottets hemställan bifölls med 197 röster mot 102 för reservation 7 av Sigge Godin m.fl.

Stina Eliasson (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 9 (särskilda skäl mot asyl)

Utskottets hemställan bifölls med 224 röster mot 71 för reservation 8 av Sigge Godin m.fl. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 10 (asyl för homosexuella)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 11 (uppföljning av avvisade asylsökande)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 10 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 13 (dokumentlöshetens inverkan vid asylprövning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (anteckning om oklar identitet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

*Flyktingpolitiken
och tvåågsmedel
i utlänningslagen*

Mom. 15 (stämpling av uppehållstillstånd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Sigge Godin och Maria Leissner – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (transportörers kostnadsansvar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 14 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 18 (asylnämnder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 20 (civila personer vid gränsen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 22 (underrättelse om uppehållstillstånd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 18 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 23 (översyn av förtroendeläkarinstitutet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 19 av Sigge Godin och Maria Leissner – bifölls med acklamation.

Mom. 24 (barnutredningar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (offentligt biträde)

Utskottets hemställan bifölls med 244 röster mot 52 för reservation 21 av Sigge Godin m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 26 (beslut i rättshjälpsfrågan)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 27 (advokatjour)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 23 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 28 (tillgång till tolk)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 24 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 30 (omedelbar verkställighet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 26 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 31 (tidsfrist för verkställighet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 27 av Sigge Godin och Maria Leissner – bifölls med acklamation.

Mom. 33 (inhibition)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 28 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande SFU19

Mom. 1 (förvar av vuxna m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 227 röster mot 65 för reservation 1 av Sigge Godin m.fl.

Mom. 2 (förvar av barn)

Först biträdades reservation 2 av Sigge Godin m.fl. med 92 röster mot 17 för reservation 3 av Margó Ingvardsson. 190 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 206 röster mot 89 för reservation 2 av Sigge Godin m.fl. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4 (behandling av förvarstagna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Ragnhild Pohanka – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (kroppsvsitation)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Sigge Godin m.fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

1989/90:157 Regionala fackliga förtroendemän

Konstitutionsutskottets betänkanden

1989/90:KU39 Uppskov till 1990/91 års riksmöte med behandlingen av vissa ärenden

1989/90:KU40 Viss ändring i riksdagsordningen

Finansutskottets betänkande

1989/90:FiU37 Betalningar till och från utlandet

Prot. 1989/90:133

1 juni 1990

*Flyktingpolitiken
och tvångsmedel
i utlänningslagen*

Prot. 1989/90:133
1 juni 1990

Trafikutskottets betänkanden
1989/90:TU27 Trafikens infrastruktur
1989/90:TU29 Inlösen av villkorslån till Broströms Rederi AB

Jordbruksutskottets betänkanden
1989/90:JoU22 Fisket
1989/90:JoU23 Tillsyn enligt djurskyddslagen, m.m.

Näringsutskottets betänkanden
1989/90:NU21 Allmänna pensionsfonden
1989/90:NU30 Vissa näringspolitiska frågor
1989/90:NU38 Ägandet i banker och andra kreditinstitut, m.m.

7 § Sedan andre vice talmannen tillönskat kammarens ledamöter och riksdagens anställda glad pingst åtskildes kammaren kl. 13.56.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Gunborg Apelgren

Fredagen den 1 juni

Ceremoni i anslutning till behandlingen av ärenden om flykting- och invandrarpolitik	1
Talmannen	
Rinkebyskolans kör	
1 § Avsägelser	3
2 § Hänvisning av ärende till utskott	3
3 § Förlägningskostnader m.m.	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU25	
Debatt	
Statsrådet Maj-Lis Lööw	
Gullan Lindblad (m)	
Alexander Chrisopoulos (v)	
Ragnhild Pohanka (mp)	
Christina Pettersson (s)	
Maria Leissner (fp)	
Rune Backlund (c)	
Beslut	24
4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 31 maj	25
Socialutskottets betänkande SoU29	25
Socialutskottets betänkande SoU26	26
Justitieutskottets betänkande JuU34.	26
Utrikesutskottets betänkande UU22.	26
Näringsutskottets betänkande NU13.	27
Näringsutskottets betänkande NU39.	27
5 § Flyktingpolitiken och tvångsmedel i utlänningslagen	28
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU16	
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU19	
Debatt	
Gullan Lindblad (m)	
Maria Leissner (fp)	
Rune Backlund (c)	
Alexander Chrisopoulos (v)	
Ragnhild Pohanka (mp)	
Maud Björnemalm (s)	
Marianne Samuelsson (mp)	
Hans Göran Franck (s)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
Beslut	59
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU16	59
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU19	61
6 § Bordläggning	61

